

RESEARCH ARTICLE/ ARAŞTIRMA MAKALESİ

BİLİMSEL ETİK ve TÜRK HUKUKUNDA İNTİHAL MESELESİ

Ahu KARABAL¹

¹ Ege Üniversitesi, Ege Meslek Yüksekokulu, İşletme Yönetimi Programı, Hukuk Branşı
ahukarabal@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-2488-6603

GELİŞ TARİHİ/RECEIVED DATE: 25.04.2021 KABUL TARİHİ/ACCEPTED DATE: 30.08.2021

Karabal, A (2021). Bilimsel Etik ve Türk Hukukunda İntihal Meselesi. *Aurum Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 223-257.

Özet

Düşüncenin özünün, bilgi olduğu aşikardır. Düşünce ve bilginin, zihinle bağlantılı olan ve insanın doğasında yer alan yatkınlık ve istidatlardan biri olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda düşüncenin, zihinsel olarak, fikirlerin üretilmesine dayanan bir süreç olduğu bilinmektedir. Sistematik ve tutarlı bilgiler bütününden oluşan bilimin ise, insanlık yararına olması gerektiği savunulmaktadır. Dolayısıyla; bilimde ve bilimsel araştırmalarda ilerleme ve gelişmenin sağlanabilmesi adına; bilimin, her türlü desiseden uzak kalması önem arz etmekte ve bilim insanlarının da söz konusu hususta mutabık olduğu düşünülmektedir. Zira, bilimsel araştırmaların, akademik yaşamda en temel yapı taşları arasında "etik" kavramı yer almaktadır. Bu bağlamda; teknolojik anlamdaki ilerlemelerin, gelişmelerin ve internet kullanımının da yaygınlaşmasıyla birlikte; çok sayıda öğrencilerimizin, akademisyenlerimizin ödevlerinin, tezlerinin, proje ya da bilimsel eserlerinin "etik olmayan davranışlar" olarak kategorize edilen intihal eylemi olarak değerlendirilebileceği aşikardır.

Bu çalışmada, "Bilimsel Etik ve Türk Hukukunda İntihal" meselesinden bahsedilmiştir. Buna paralel olarak, ilgili hususlarda; temel sorunlar incelenmiş olup, çözüm önerileri vurgulanmıştır. İlk bölümlerde, "bilgi, bilim ve bilimsel bilgi, iletişim ve bilimsel iletişim, araştırma ve bilimsel araştırma, etik ve bilimsel etik", sonraki bölümlerde ise; "intihal ve iktibas kavramları, intihal türleri, intihal nedenleri, intihal örnekleri, intihalin önlenmesi, özgünlük kriterleri, telif hakkı, mevzuat kapsamında düzenlemeler ve müeyyideleri" konularına değinilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mevzuat, Kanun, Yönetmelik, Bilim, Etik ve İntihal.

Yayınsız Bilim, Ölüdür.

Gerard PIEL

SCIENTIFIC ETHICS AND PLAGIARISM IN TURKISH LAW

Abstract

It is clear that the essence of thought is knowledge. It is stated that thought and knowledge are one of the aptitude or abilities that are inherent in human nature. In this context, it is known that thought is a process based on the production of ideas mentally.

It is argued that science consisting of systematic and consistent information should benefit humanity. Therefore, in order to ensure progress and development in science and scientific research, it is important for science to stay away from all kinds of fraud and it is thought that scientists are in agreement on this issue. Because the concept of "Ethics" is among the basic building blocks of scientific research in academic life. In this content; with the technological advances developments and the widespread use of the internet; it is obvious that many of your students and academics, assignments, theses, projects or scientific works can be considered as plagiarism, which is categorized as unethical behavior.

In this review article, the subject of "Scientific Ethics and Plagiarism in Turkish Law" is mentioned. In parallel, the main problems in the related issues were examined and solution suggestions were emphasized. "Information, Science and Scientific Information, Communication and Scientific Communication, Research and Scientific Research, Ethics and Scientific Ethics" in the first sections, "Subsequent Plagiarism and Quotation Concepts, Types of Plagiarism, Reasons for Plagiarism, Examples of Plagiarism, Prevention of Plagiarism and Solution Suggestions, Criteria of Authenticity, Copyright, Regulations and Sanctions within the Scope of Legislation."

Keywords: Legislation, Law, Regulation, Science, Ethics and Plagiarism.

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere; varoluşundan bu yana insan, bilmek hatta bilinmek istemekte, mevcudiyetini idame ettirebilmek adına; bilgiye ihtiyaç duymaktadır. İnsanın, etrafındaki hususları anlama ve anlamlandırma gayesi; bilmek ve bilinebilir olma arzusu, onu bilgi ve bilgi yöntemlerine başvurmaya doğru itmiştir. Söz konusu bilmek ve bilme ihtiyacını ihtiva eden olguların ise, beraberinde; başkalarına aktarabilme zorunluluğunu da ortaya çıkardığı savunulmaktadır (Yavuzdoğan, 2017: 225-254). Bu bağlamda; bilim insanlarının, insanlık ve doğa yararına bilimsel yöntemleri kullanmak suretiyle bilinmezleri bilinir kılarak, açıklığa kavuşturmakla yükümlü olmalarına yönelik bir misyon üstlendikleri vurgulanmaktadır (Gören ve Yalın, 2015: 137-154).

Bilimsel araştırmaların temelinde ise; sürekliliğin ve daha önce yapılan araştırmalardan haberdar olunması ihtiyacının vuku bulduğu ifade edilmektedir. Tüm bilimsel çalışmalarda, evvelce yapılmış ya da yayınlanmış eser ya da kaynaklardan yararlanıldığı bilinmektedir. Ancak; ortaya çıkarılan bilimsel çalışmalarda bazı kurallara uyulmasının; yararlanan kaynakların yine belirli kaidelere göre belirtilmesinin ve buna mesnet teşkil etmesinin yadsınamaz bir gerçek olduğu anlaşılmaktadır. Bilimsel araştırmaların yapılması, aktarılması aşamalarında, kasten veya istemeden yapılan hata ve yanlışların, araştırmacının

güvenilirliği ya da özgünlüğü zedeleyerek bilim dünyasına yönelik zararlı sonuçlar meydana getirdiği şüphesizdir (Özenç ve Uçak, 2008: 187-204).

Bilimsel anlamdaki iletişimin söz konusu olduğu durumda temelinde, “etik olmayan davranışlar” olarak nitelendirilen kapsamda “sahteci”, “intihal/aşırmacı”, “uydurmacı” ve benzeri eylemlerin yer aldığı, ayrıca; “mükerrer veya tekerrür eden” gibi istenmeyen birtakım uygulamaların da dahil olduğu ve bu kavramlar içinde çoğunlukla rastladığımız intihalin, (plagiarism) sadece akademi camiasında olmayıp; kültür, sanat ve edebiyat dünyasında da söz konusu aşırma, uydurma ve çalıntılara maruz kalınmasının temel problem teşkil ettiği belirtilmektedir (Özenç ve Uçak, 2008: 187-204).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bilgi, Bilim ve Bilimsel Bilgi

Bilginin karşılığının, “data-veri, information-enformation ve knowledge” şeklinde ifade edildiği görülmektedir. İşlenmemiş, düzenlenmemiş ham gerçekliğin, verilerin, bilginin kaynağı olduğu insanların akıl ya da gözlem yoluyla bilgiye ulaşabildikleri; söz konusu bilginin zamana ve çevreye göre değişim gösterebildiği anlaşılmaktadır (Demir, 2018: 11-23). Özetle; bilginin, insanın zihninde anlamlandırmaya çalıştığı her şey olarak tanımlandığı belirtilmektedir.¹

Bilimin ne olduğu ya da ne olmadığı sorusuna verilecek yanıtların önem arz ettiği düşünülürse; (Çetinkaya, Şimşek ve Çalışkan, 2013: 31-43), bu bağlamda bilimin, sistematik bilgilerden oluşan, tutarlı bilgiler bütünü olduğu ifade edilmektedir. Bilimin, birtakım olgusal deneyim ya da tecrübelerimizi betimleme, ihdas etme, ortaya çıkarma, algılama, anlayabilme yöntemleriyle birlikte; proaktif şekillerde, aynı zamanda düzensiz ve karmaşık duyu verilerimizi mantıksal düzenliliğe bağlama, evrendeki düzeni bulma gerçeğinin, deney ve gözleme dayandırılarak reel sonuçlar elde edebilme ve insanlığın yararı için üretilen ve nesilden nesile aktarılabilen bilgiler bütünü olduğu belirtilmektedir (Küçükali ve Akbaş, 2017: 779-792; Gören ve Yalım, 2015: 137-154).

Bilimsel bilginin ise; bilimsel yöntem ve akıl yürütme yoluyla varlıklar halinde elde edilen bilgi şeklinde olduğu tanımlanmaktadır (Polat, 2006: 53-80).

2.3. İletişim ve Bilimsel İletişim

İletişimin, insanların duygu ve düşüncelerini söz, yazı veya teknik vasıtalar kullanarak karşı tarafa aktarılmasını içeren kişisel bir etkileşim ya da bir anlam yaratma sürecini ifade ettiği anlaşılmaktadır (Bienvenu, 1970: 26-31; Aral, 2012: 55-56). Bu kavramın, hem ulusal hem de uluslararası boyutlarının bulunduğu, (Piller, 2017: 1-126) ve bu manada iletişimde dilin, olmazsa olmaz koşullardan biri sayıldığı,

¹ Onat, <https://acikders.ankara.edu.tr/>

bireylerin katkı sağlaması adına; farklı kültürler arasında ikinci bir yabancı dilin ve iletişimsel yeterliliğin son derece önemli olduğu vurgulanmaktadır (Karpati, 2017: 5-11; District, 2014: 251-258; Charles, 2007: 261-280; Louhiola, Salminen ve Kankaanranta, 2011: 244-262). Yine iletişimin, akademik anlamda da türlerinin olduğundan ve her alanda konuşma ve yazmanın gerekliliğinden bahsedilmektedir (MilosavJevic ve Antic, 2015: 77-81).

Bilimle uğraşan insanların, ulaştıkları araştırma sonuçlarını neticesinde ortaya çıkan argümanların, şifahen ya da yazılı şekliyle sunabildikleri süreçlerin bilimsel iletişim olarak adlandırıldığı ve bu iletişim türünün bilgi teknolojileri başta olmak üzere; bilgiye ve iletişime ulaşmada internet ve bilgisayar gibi farklı metotlarının olduğu ifade edilmektedir (District, 2014: 251-258; Uçak ve Al, 2009: 1-22).

Bilimsel iletişimin, “akademik yayınların, oluşturulmasından aktarılmasına dek gerçekleşen” bir süreç olduğu ifade edilmektedir (Dener, 2006: 1-17). Araştırmalara atfedilen bilimsel yöntem, akıl yürütme gibi özelliklerin altında konunun uzmanları tarafından geçerliliklerinin ve onaylama süreçlerinin bilimsel iletişimle bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle geçmişten günümüze kadar olan yayınların ya da dergilerin bilimsel iletişim açısından önem arz ettiği vurgulanmaktadır (Polat, 2006: 53-80). Ayrıca, bilimsel bilgiye ulaşmada akıl ve gözlem metotlarının dışında insanlar arasındaki ilişki ve iletişimin olduğu görülmektedir (Yaşın, 2012: 251-292).

2.4. Araştırma ve Bilimsel Araştırma

Araştırmanın, “araştırma yapan kimsenin, herhangi bir sorunla ilgili olarak çözümlerin üretilebilmesi ve çeşitli olgulardaki sorunları anlayabilmek amacıyla söz konusu problemlere ilişkin muhakeme süreçlerinin değerlendirilmesi” şeklinde izah edildiği görülmektedir (Usta, 2019: 85-101).

Bilimsel üretime katkı sunmak hedefiyle planlanan ve sistemli bir şekilde veri ya da bilgilerin toplanıp, yorumlanabilmesi ve değerlendirilebilmesi sürecinden oluşan çalışmalara “bilimsel araştırma”, araştırma yapan kimselerin de “araştırmacı” olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır. Bilimsel araştırma süreçlerinin örneğin; “Verilerin izlenebilmesi ve toplanabilmesi teknikleri bağlamında; gözleme, deneye ya da nedensellik korelasyonuna göre, tanımlayıcı ve çözümleyici; uygulama ortalamalarına göre, klinikler, laboratuvarlar” ve benzeri şekillerde kategorize edildiği anlaşılmaktadır (Çaparlar ve Dönmez, 2016: 212).

Doğru bilimsel çalışma ya da araştırmanın ise, birtakım genel kaidelere riayet edilerek yapılması gerektiği, dürüst bilimsel çalışmanın ise; başkalarının eserler üzerindeki haklarını ihlal etmemek ya da onların haklarına halel getirmemek kaydıyla mümkün olabileceği ifade edilmektedir.²

² İklıkç: <https://cdn.istanbul.edu.tr/>

2.4. Etik ve Bilimsel Etik

Etik, meslek etiği, ahlak, hukuk gibi benzeri kavramların toplumsal hayatta sıkça karşılaştığımız ya da kullandığımız kavramlar olduğu anlaşılmaktadır. Bilimsel etik, meslek etiği ya da bilişim etiği gibi etik kodların, literatürde; toplumsal yaşamda içselleştirmemizi sağlamaya yönelik düsturlardan sayıldığı ifade edilmektedir (Yüksel, 2015: 9-26).

Etiğin, "erdemın felsefi yönden incelenmesi ve ahlaki ilkeler dizini" şeklinde tanımlandığı görülmektedir (Erdem, 2012: 25-32; Erdoğan, 2006: 1-26). Erdemın ise, araştırmanın konusunun ya da nesnesinin adı olmakla birlikte; erdemli olmanın toplumda meşru ya da muteber olarak kabul edilebilen birtakım kurallarının bulunduğu söz edilmektedir (Erdoğan, 2006: 1-26). Bilim adamlarında olması gereken dürüstlük, nesnellik ya da tarafsızlık gibi ilkelerin "bilimsel etik"; söz konusu ilkelere uyulmamasının ya da aykırı davranılmasının ise "bilimsel etik ihlali" olarak nitelendirildiği anlaşılmaktadır (Köksal, 2020: 209-218).

Bu bağlamda; Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL tarafından 2020 yazılan makalede, "Bilimsel Etik İhlallerinin" aşağıdaki şekilde kategorize edildiği görülmektedir:

Birinci Dereceden Etik İhlalleri:

- Çift Uçlu Yayın: Tekerrür eden yayından farklı olarak örneğin; bir kongrede bildiri veya benzeri şekillerde sunulan metinlerin, bildiri olarak yayınlanmadan veya belirtilmeden makale, kitap veya farklı şekillerde sunulmasıdır.
- Görevi Kötüye Kullanma: İlgili yayınların, değerlendirilmesi aşamalarında; kurumun, hakem, danışman, uzman, editör, panelistlerin, moderatörlerin, komite veya kurul üyeliğinde bulunan kişilerin görevlerini yerine getirirken usul hükümlerine riayet etmemeleri ya da görevlerini kötüye kullanmalarıdır.
- Sızdırma: Bilimsel yayınlar açısından, gizli kalması gereken bilgilerin görevli ya da yetkili kişilerce yayılmasıdır.
- Tarafli Davranma: Yazarın farklı özelliklerine göre süreci geciktirmek veya ilk plana dahil ederek objektiflik ya da nesnellik ilkesine aykırı davranış şekli olarak ifade edilmektedir.
- Haksız Müdahale: "Editörlükleri, redaktörlükleri veya hakemlikleri yapılan dergilerin-kitapların-kongrelerin ve benzeri nitelikteki yayınlarda; makale veya bildiri sahibinin rızası bulunmadan yazısından bir bölümün çıkarılması veya yazısına bir bölümün eklenmesi" olarak belirtilmektedir (Köksal, 2020: 209-218).
- Haksız Atıf: Bilimsel yayına ilgisi bulunmayan eserlere atıfta bulunmak ve bu eyleme göz yumaktır.
- Örtülü Duplikasyon: Mükerrer yayın ya da dilimlerden sayılmamasına rağmen, yazarın eski yayınlarına atıf yapmadan ya da kısmen atıf yaparak kaynak göstermeden her iki durumdan da izlerin taşındığı olarak tanımlanmaktadır (Köksal, 2020: 218-209).

İkinci Dereceden Etik İhlalleri:

- Kongre Avcılığı: Mazeretsiz ya da özürsüz olarak bilimsel toplantıya katılmamak olarak ifade edilmektedir.
- Görevi İhmal Etme: Herhangi bir şekilde çözüm veya öneri getirmeden ilgili yayında, kabul veya red kararı vermek olarak nitelendirilmektedir.
- Muğlak Yazarlık: Bir yayının birden fazla kişi tarafından iştirak edilerek yazılması durumunda; yazarların yayının hangi kısmına ne tür katkıda bulunulduğunun tespit edilmesinin ya da anlaşılmasının zor ya da karmaşık olmasıdır (Köksal, 2020: 209-218).

“Bilimsel etik ya da akademik dürüstlüğün; üniversitede yapılan çalışmalardaki değerler bütünü” olduğu bilinmektedir. Akademik dürüstlük ilkelerinin ise; “dürüstlük, güvenilirlik, sorumluluk, özgünlük ve saygınlık olarak ifade edilebileceği bilinmektedir. Akademik dürüstlüğün iyi bir akademik çalışmanın temelini oluşturan bir kavram olduğundan bahisle; ilgili dökümanların özgünlüğünün, doğru ve geçerli referansları kullanmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

3. İNTİHAL VE İKTİBAS

3.1. İntihal Kavramı

İntihalin, “Arapça kökenli bir kavram” olduğu ve Türk Dil Kurumunda yer alan ifadelere göre; “aşırma” anlamına geldiği” ifade edilmektedir. Etimolojik olarak intihalin, Latince ifadesiyle; plagiarus, ruh satıcısı, insan hırsız anlamlarında kullanıldığı; geniş anlamda, buluş, tasarım, bilimsel çalışma, beste, resim; dar anlamda ise; “bir bilimsel eserin kısmen ya da tamamen kaynak gösterilmeksizin kullanılması” olarak tanımlandığı görülmektedir.³

İntihalin ya da aşırmanın İngilizce ifadesiyle “plagiarism”in, diğer bilimsel yanıltmalardan farklı kılan esasında atıfların bulunduğu; bu bağlamda birçok kişinin ya da bireyin intihali, başkalarının çalışmalarını kopyalayarak ya da özgün fikirlerini çalmak olarak tanımladığı görülmektedir. Oysa ki; gerçek anlamda intihalin, atıf yapmadan özgün fikirlerin çalınması eylemi olduğu anlaşılmaktadır. **Dolayısıyla; intihalin, farklı kişilere ait eserlerdeki hususiyetlerin, ilham ya da esinlenme boyutlarının aşılmasıyla söz konusu eserlere aynı şekilde geçirilmesi olarak da ifade edildiği görülmektedir.** İntihalin, en basit hali ile “başka kişiye ait bir kavramı, ifadeyi ya da çalışmayı atıfta bulunmadan ya da atıf göstermeksizin kullanma” olarak belirtildiği ve bir tür “literatür hırsızlığı” veyahut “bilimsel korsanlık” olarak ifade edildiği anlaşılmaktadır (Özen, 2012; Toprak, 2017: 4; Yaşar, 2018: 34-44; Uslu, 2019: 915-960).

İntihalle bahsedilmek istenenin ve yayın ilkelerine aykırılığı kapsayan olguların;

- a. Manevi tazminatlar yönündeki kişi haklarının ihlali,
- b. Akademik anlamda bilimin ve dürüstlük ilkelerine aykırı olarak gerçekleştirilen eylem olduğu,
- c. Mesleğin standardına aykırı, farkında olunmadan ihmali suretle, sehven veyahut da kasti şekilde

³ İlkılıç, <https://cdn.istanbul.edu.tr/>

işlenebilen niteliklere haiz olduğu yer almaktadır (Ünal, Toprak ve Başpınar: 2012).

Yine; Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Etiği Komisyonu'na ve Üniversiteler Arası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'ne göre İntihalin; "Aşırma, çalma, yağmalama" anlamlarına geldiği; Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre aşırmanın, "Farklı kimselerin yayınlarından bölümlerin, dizelerin alınmasıyla şahsına münhasır gibi gösterme veya başkalarının özgün fikirlerini, metotlarını, verilerini, eserlerini veya konularını benimsenerek farklı bir biçimde anlatılması ya da başka bir deyişle; evvelinde yayınlanmış kitapların, makalelerin, sanat uygulamalarının bütününü ya da bir kısmını bilimsel metotlara riayet edilmeden kaynak gösterip atıfta bulunmaksızın kısmen veya tamamen kendi yayınıymış gibi göstermek" olarak ifade edildiği görülmektedir.⁴

Aynı zamanda söz konusu çalışma ile ilgili olarak; "Bir çalışmanın kelimeleri, kesilip, kopyalanıp veya yapılandırılması ile aynı şekilde yansıtılmasa dahi; kurgusal anlamda ve yapısının taklitlere dayandırılmasının intihal olduğu, kelimelerin az değiştirilerek bile yazılmasının (paraphrasing) hatta bireylerin kendi çalışmalarını kopyalamalarının bile intihal olarak değerlendirildiği" açıklamalarına yer verilmektedir (Öztürk, 2015). İntihalin, "bir tür sahtekârlık, hırsızlık ya da diğer ifadeyle çalıntı içerik olarak tanımlanabildiği, fikir, emek hırsızlığı veya gaspı" olarak nitelendirildiği ve fikirlerin, bilinçli olarak ya da farkında olmadan alınıp kullanıldığı anlaşılmaktadır.

İntihalin, "İlgili kimselerin eserlerinde başka kişilerin ifadelerini, buluşlarını veya düşüncelerini kaynakça belirtmeksizin, şahsına münhasır kullanması" olarak ifade edilmektedir.⁵ Başka bir deyişle; "farklı kişilere ait bilgilerin, fikirlerin ve görüşlerin gerekli atıf yapılmaksızın kendisine aitmişcesine ileri sürülebildiği" belirtilmektedir.⁶ Nitekim; "Başka kimselere ait fikir ve hayalleri kullanabilmenin "ahzü sirkat" ve bu durumun açık şekilde yapılmasına ise "zahir-i sirkat" ve açık şekilde olmayanına ise gayri zahir sirkat" adı da verildiği görülmektedir (Altay, 2011: 177-186). Neticede intihalin; "bir ayıp ya da akademik yakışsızlık" olarak tanımlandığı belirtilmektedir (Tonta, 2008).⁷ İntihal eyleminde koruna hukuki yararın, bireysel ve toplumsal değerler olduğu savunulmaktadır. Söz konusu eylemde korunan hukuki yarar ile gerçekleşen intihal suçu arasında bir illiyet yani nedensellik bağının da bulunması gerektiği aşıkardır. Suçun iştiraken de işlenebileceği, soruşturulmasının ve kovuşturulmasının Cumhuriyet Savcılığı ve ilgili makamlara başvurulması suretiyle şikâyete tabi olduğu ifade edilmektedir (Özgenç, 2016: 158.)

İntihal için şart olarak, özgün eserin sahiplerinin, şahıslarına münhasır mevcudiyetlerinin söz konusu eserde aynı şekilde yer alması ve yansıtılmasıyla ortaya çıkarılan eserlerde intihalden söz edilemeyeceği ifadelerine yer verilmektedir. Yani; bilimsel çalışmaların intihalinde; söz konusu faaliyetlerin, kendilerine maledilmesi ve eserlerin tamamının sahiplerinden icazet alınmayarak haklarının çiğnenmesi ve söz konusu kişi ya da kişilerin eserleri, sanki şahıslarına münhasır gibi aktarılması olduğundan bahsedilmektedir (Ceritoğlu, 2009: 79). (Dolayısıyla; eserlerde bütünde söz konusu olmayıp; kimi bölümlerde, ezgilerde, figürlerde, dizimlerinde değişikliklerin olması durumunda intihalin gerçekleşebileceği ifade edilmektedir

⁴ www.ueam.metu.edu.tr/intihal

⁵ <https://web.archive.org/save/https://www.hurriyet.com.tr>

⁶ <https://tr.wikipedia.org/wiki/>

⁷ <http://yunus.hacettepe.edu.tr/>

(Yaman, 2010: 1558; Kolaylı, 2019: 1-15). Bu bağlamda intihalin aslında ne olduğundan çok ne olmadığı da cevaplanması gereken sorular arasında karşımıza çıkmaktadır.

Konuyla ilgili yargı kararları şunlardır:

Yüksek Mahkeme olan Yargıtay'ın bir kararında; "intihal" eylemi iddiaları yönünde "ticari gayenin güdülmemesinden kaynaklı yapılan savunmaların" eylemin, hukuka aykırı olduğu fikrini değiştirmedığı ve "intihal" kapsamında değerlendirildiği görülmektedir.

Danıştay 8. Dairesi'nin 03.6.2011 tarihli 2010/950 E, 2011/2924 sayılı kararıyla, "ilgili bilirkişi raporlarında alıntılarının yapılmasıyla ilgili eserlerde atıfta bulunulmasının ve kaynakçalar kısmına muayyen bir şekilde yer verilmesi hususlarının intihal suçlarını oluşturmadığı" kanaati izah edilmektedir. Yine; Danıştay 10. İdare Mahkemesi'nin 17/05/2011 tarih, 201/349 E, 2011/903 kararına göre; "atıfların doğru bir şekilde verilmediği, gerekli ihtimamın gösterilmediği, kesilerek, kopyalanılarak oluşturulan alıntılarının yapılmasıyla şahsına münhasır izlenimini uyandırmanın mevcudiyeti" durumunda yine intihal eyleminin gerçekleştiği belirtilmektedir. Yine; Danıştay 8. Dairesi'nin 2006/4103 E, ve 2007/2946 nolu kararına göre; "disiplin kurallarının ihlal edilmesiyle meydana gelen intihalin, diğer bilim insanlarına ait olan eserlerin veya yapıtların diğer kimseler tarafından da hukuka aykırı olarak kullanılmasına engel olmak maksadıyla ve bilimsel çalışmaların daha özgün ve söz konusu kalitelerinin artırılmasının amaçlandığı" ifade edilmektedir.

İlgili yargı kararlarından da anlaşılacağı üzere; eser sahiplerinin, ortaya çıkarılan eserlerinde usul kaidelerine riayet edilerek atıfta bulunmalarının veya kaynak kısmının yanlış mahal vermeyecek şekilde doğru ve belirli şekilde göstermelerinin, "intihal" sayılmayacağı; eser sahiplerinin bu şekilde davranmalarıyla intihalin ya da usulsüz alıntılarının önlenilebileceği ve bilimsel manada şahıslara özgü, kaliteli yayınların çıkarılabileceğinin amaçlandığı; ayrıca ticari gaye güdülmese de söz konusu usullere riayet edilmemesinin eylemin "intihal" niteliğini değiştirmeyeceği savunulmaktadır.

3.2. İktibas Kavramı

İntihalin tanımının yapılırken Osmanlı-Türkçe lügatten yararlanıldığı, tanımının açıkça yapılmadığı bu bağlamda; intihalin, çalma şeklinde ifade edilerek eserler ortaya çıkarıldıktan sonra başkalarının yazılarını veya şiirlerini şahsına münhasır gibi gösterilmesi ve söz konusu eserlerde kaynak gösterilmeksizin alıntılarının yapılması ya da alıntı yapılmasına rağmen hileli veya desiseli mahiyette kaynakça belirtilmesi; iktibasın ise, bir başka eserden kelimelerin ya da cümlelerin birebir alınması şeklinde tanımlandığı görülmektedir. İktibasın, terimsel ifadeyle "ödünc alınan alıntı" anlamlarına geldiği görülmektedir (Uslu, 2019: 915-960).

Doktrinde ise iktibasın, "herhangi bir esere ait parçaların veya ilgili kısımlarının farklı eserlerde kullanılması suretiyle meydana gelmesi", Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda belirtilen şekliyle de iktibasın, eserlerin

bir kısmının ya da diğer eserler içerisinde kafi derecede kullanılması şeklinde de tanımlanabildiği ifade edilmektedir. Yani; eserlerin önemli bölümlerinde ya da birçok bölümünü içeren iktibasın, “intihal” kapsamında değerlendirilebileceği söylenebilmektedir. Söz konusu iktibas serbestliği kapsamında kişilerin ilgili fikir ya da düşüncelerini açıklarken ya da izah ederken veya ortaya yeni bir eser çıkarırken, önceki eserlerin sahiplerinin izinlerine gerek duymaksızın alıntı yapılması fırsat ya da yetkisine haiz olduğu açıklanmaktadır. Aynen iktibas ve mealen iktibas şeklinde türlerinin olduğu; aynen iktibasın, “eserlerdeki sözcük ya da ifadelerin benzer şekilde birebir olarak diğer eserlerde de kullanıldığı”; mealen olarak yapılan iktibasın ise; “söz konusu eserlerdeki fikir ya da düşüncelerin ilgili yazarların ifadeleriyle belirtilmesi” olarak sınıflandırıldığı anlaşılmaktadır (Bakırman, 2015: 58-75; Yavuzdoğan, 2017: 225-254).

Bu bağlamda; iktibasın, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 35. ve devamı maddelerinde düzenlendiği, “Alenileşmiş şekillerde ortaya konulan eserlerde ilgili cümlelerin veya fıkraların müstakil olarak bir ilim ve edebiyat eserine alınması, yayımlanmış olan bestelerde temaların, motiflerin, pasajların ve fikirlerin nevinden müstakil olarak musiki eserlere alınması, güzel sanat eserlerinde ilmi olarak konferanslarda veya derslerde konuların aydınlatılabilmesi maksadıyla projeksiyonlar ve sair vasıtalarla” yapılmasına icazet verildiği ifade edilmektedir. Türkiye’de benimsenen Kara Avrupası Hukuk sisteminde “iktibas serbestisi” olarak karşılığı olan bu durum; Anglo Sakson Hukuk Sisteminde “adil kullanım” olarak tanımlandığı görülmektedir (Uslu, 2019: 915-960).

Dolayısıyla; alıntının, “herhangi bir eser sahibinin başka bir eser sahiplerine ait cümlelerin ya da paragrafların şahsına ait esere alması” şeklinde tanımlandığı; 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 35. Maddesi uyarınca “kaynakça göstermeksizin alıntının yapılmış olmasının ise; “usulsüz alıntı” olarak ifade edildiği anlaşılmaktadır (Gözler, 2013: 1-58).

Usulsüz alıntılara maruz bırakan yazarlara, özel hukuk anlamında haksız fiil sorumluluğunun; kamu hukuku anlamında ise, cezai müeyyidelerin uygulanabileceği ifade edilmektedir. Bu durumda; ilgili eser üzerinde mülkiyet hakkı ihlal edilen yazarın; 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 71. ve devamı maddeleri uyarınca; Cumhuriyet Savcılığı’na şikayette bulunabileceği; disiplin suçları açısından ise; haksız olduğu düşünülen eser sahibinin veyahut yazarın bağlı bulunduğu üniversiteye şikayet edilebileceği açıkça ifade edilmektedir. İntihalle ilgili mücadele yönünde, “Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma Etiği Yönergesinin çıkarılmış olduğu ve bu yönerge kapsamında; Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Yayın Etiği Kurulu’nun kurulduğu anlaşılmaktadır (Gözler, 2013: 1-58).

Söz konusu eserlerde “aleniyet” koşulunun gerçekleşebilmesi için ise; Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 7. Maddesine göre; “hakların sahiplerinin rızasına dayanan ve umum arz edilen eserlerde “aleniyet” şartının gerçekleştiği; ilgili eserlerin satışa çıkarılmasının, dağıtılmasının veya ticari pazarlarda sunulabilmesi”nin ise; eserin yayımlanması anlamına gelebileceği ifade edilmektedir (Bakırman, 2015: 58-75; Yavuzdoğan, 2017: 225-254).

Ankara 10. İdare Mahkemesi'nin 2010/349 E, 2011/903 K, 17/05/2011 tarihli ve Danıştay 1. Dairesi'nin 2013/777 E, 11./06/2013 tarihli 804 K. ile Danıştay Dava Daireleri Kurulu'nun 2007/151 E, 13/03/2008 tarihli 277. nolu kararlarına göre; "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 35. ve devamı maddelerinde yer alan maksat ya da gayelerle yapılmasının haklılık teşkil edeceği veya söz konusu eserlerde sadece eser sahiplerinin adlarının yer almasının kafi olmadığı, ilgili eserin kaynağının yapılmasının da şart olduğu dolayısıyla kaynaklardaki eserlere ilgili atıfların yapılmasının zorunluluk arz ettiği ve söz konusu alıntılar uygulanırken gösterilen kaynakçanın nakıs veya hileli olmasının da "atıflarda sahtecilik" suçlarını teşkil ettiği" ifade edilmektedir.

Kanaatimizce; yukarıda bahsi geçen yargı kararlarında belirtildiği üzere; iktibasın hukuka uygunluk nedeni teşkil edebilmesi için; ilgili eserlerin müstakil ya da bağımsız özellik taşıyarak mevcudiyetinin varlığı; yani yukarıda izah edilen nedenlerle örtüşmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Yine; iktibaslar esnasında alıntı yapılırken yanlış, nakıs ve ilgili kaynakların kâfi olmayacak derecede yanlışla mahal verilerek, kasten ya da bilerek, isteyerek ve desiseli maksatlarla belirtilmesinin, ilgili eylem olan "intihal" suçunu meydana getirebileceği, kaynakların kafi derecede olmamasının ise; iktibas yapılırken, kaynakların kimlere ait olduğunun muayyen bir şekilde belirtilmemesi manalarına geldiği izah edilmektedir. İlgili eylemlerin failinin ise herkes olabileceği de bilinmektedir (Bakırman, 2015: 58-75; Yavuzdoğan, 2017: 225-254).

Yine; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun muhtelif tarihlerde verdiği kararlarda; "İster tam, ister kısmi nitelikte olsun buna maruz kalan eser sahibinin, hukuken kendisine tanınan yasal yollara başvurma hakkının olduğu, ancak bu durumun; bir eserden izinsiz iktisap yapılmasının eserden esinlenme (ilham alma) ve yararlanma serbestisiyle karıştırılmaması gerektiği, örneğin; resim sanatında kullanılan temel unsurlarda söz konusu esinlenme unsurunun bulunduğu ve ya da bir bestede yalnızca tek bir sözün değiştirilmesinin, intihal teşkil etmediği; iktibasın bir eserin oluşturulmasında kendisinden önceki eserlerde ortaya çıkan düşüncelerden yararlanılması ve bu fikirlerden yola çıkılarak ilham veren eserin biçimlendirilmesi, Telif hakkı korumasının ise; düşüncenin kendisinin değil; o düşüncenin ifade ediliş şeklinin kısmen dahi alınarak başka bir eserde kullanılması halinde artık esinlenmeden değil; ifadenin kullanılmasından söz edildiği" görülmektedir. Bu durumun, kişilik haklarına saldırı ve söz konusu hakların zedelenmesi niteliğinde olduğu; Borçlar Kanunu ve Medeni Kanunu'n ilgili maddeleri gereğince manevi tazminat hakkını doğurduğu anlaşılmaktadır (Kolaylı, 2019: 1-15).

Söz konusu yargı kararında; "Dışarıdan gelen etkiler ya da algılar sonucu kalpte doğabilen ya da yaratıcı güçle ifade edilebilen "esinlenme ya da ilham alma" şeklinde nitelendirilen eylemin "intihal" eylemi olarak nitelendirilemeyeceği"; ancak, ilgili eserde salt esinlenmekle yetinilmeyip fikirsel manada ilgili düşüncelerin ya da görüşlerin taklit edilmesinin artık ilham almanın ötesine geçerek mali ve manevi anlamda kişilik haklarını zedelediği ifade edilmektedir.

Yargıtay'ın 11. Hukuk Dairesi'nin 05.03.2014 tarih 11370 E. ve 2014/4205 sayılı kararına göre; "davaya konu olan senaryonun, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu bağlamında bir eser olduğu; ancak, bilirkişi raporlarına

göre söz konusunu berdele ait hikayelerin her ne kadar yaygın olsa da “Sıla” dizisine ait prodüksiyon şirketi tarafından ilgili mekanların hatta karakterlerin dahi “Güvercin” hikayesiyle benzerlik taşıdığı, dolayısıyla; söz konusu durumun, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 68. Maddesi uyarınca telif haklarına muhalefet ya da aykırılık teşkil ettiği” ifade edilmektedir.

Yukarıdaki kararda izah edildiği üzere; Türk toplumunda her ne kadar “berdel” ve benzeri gibi benzer hikayelerin olduğu iddia edilmiş olsa da; söz konusu düşüncelerin, fikirlerin ya da hikayelerin esinlenmesinden öteye geçilmesinin, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda yer alan “telif haklarının ihlali” olduğu anlaşılmaktadır.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi’nin 10.05.1977 tarihli 6886 E, 1977/ 5628 nolu kararına göre; iktibasın meşru sayılabilmesi için; “İlgili gayenin haklılık kılacak oranda yapılması, atıfların belirli olması, eser sahiplerinin adlarının yer alması, Fikir ve Sanat eserleri Kanunu’ndaki kurallara da riayet edilerek yapılması” gerekmektedir.

Dolayısıyla; yargı kararında; iktibasların amacının, “intihal” teşkil etmemesi ve ilgili alıntılarda ve eser sahiplerinin adlarının gösterilerek kaynakçada yanlış olmayacak şekilde yer almasının önemli olduğu izah edilmektedir.

Yine; Yargıtay Hukuk Dairesi’nin 2017/917 E, 28.02.2008 tarihli 2291 sayılı bir başka kararına göre ise; “eserlerin yaratıcılarının özgün fikirlerini yansıtabilmesi, dolayısıyla ayrı bir eser ya da ürün sayılması gerektiği; iktibasların ise sayı ya da ölçü olarak yeni eserlere galip gelmemesi”nin zorunluk teşkil edeceği belirtilmektedir.

İlgili yargı kararlarının gerekçeleri incelendiğinde ise; “iktibasın eserlerdeki bağımsızlığı etkileyecek surette yapılmaması, yazarın özgün şekilde kendi fikirlerini yansıtabilmesi aksi takdirde iktibasların intihale dönüşmesinin söz konusu olabileceği vurgulanmaktadır (Akgün, 2019: 58-76).

Söz konusu bu iki yargı kararlarında ise; iktibasların, belirli oranda, ölçüde ya da makul surette yapılmasıyla birlikte eser sahiplerinin, bilimsel çalışmalarının bu sayede daha özgün ve kaliteli niteliklere büründürülebileceği anlaşılmaktadır.

3.3. İntihal Türleri

İntihalin, aslında; derin muhteva içeren karmaşık bir konu olduğu; bazen, hangi şartlarda aktarılan bilgilerin intihal sayılıp sayılmayacağı hususlarında bir fikir ya da görüş mutabakatına varılmamış olmasına karşılık; kasıtlı işlenmesi durumunda ciddi manada suistimal teşkil edeceği açıkça vurgulanmaktadır.⁸

⁸ <https://www.enago.com.tr/academy/> Archive: <https://web.archive.org/save/>

Aşırmanın ya da intihalin, “tamamen aşırma ve kısmi aşırma” olmak üzere iki türünün olduğu belirtilmektedir. Tamamen aşırmanın, “ilgili yazarlarca söz konusu eserlerin kopyalanarak ya da farklı kişilerce yeni şekliyle düzenlenerek orijinal bir yayıncı gibi ortaya çıkarılmasıyla görülen” bir aşırma türü olduğu, kısmi aşırmanın ise, “bir eserin tamamının değil de bir bölümünün ya da bir kısmının kopya edilerek düzenlenmesi” şeklinde açıklandığı tanımlanabilmektedir (Köklü, 2007: 20-26)

Ayrıntılı olarak ifade etmek gerekirse; “Köklü” ye göre;

1. “İfadelerin, cümlelerin paragrafların ve çeşitli kaynaklardan elde edilen istatistiksel sonuçların alınıp başka bir çalışmada birleştirilmesi,
2. Başkasına veya başka yazara ait sözlerin ve ifadelerin alınıp kendisininmiş gibi sunulması,
3. Kaynak gösterilmeksizin istatistik verilerin yer alması
4. Özgün fikirleri olmaksızın farklı yazarların düşüncelerinin alınması,
5. Kopyalama olmasa dahi başka yazarların eserlerinin orijinaline yakın bir eserin meydana getirilmesi,
6. İlgili çalışmada alıntılarının veya dipnotlarının şahsına münhasırmış gibi gösterilmesi,
7. Başka kimselerin fikirlerinin alınarak kendi kelimeleriyle açıklamaya çalışılmasının (paraphrase)“ intihal türleri arasında yer aldığı belirtilmektedir (Köklü, 2007: 20-26).

Yine; “Kolaylı” tarafından 2019 yılında yazılan yüksek lisans tezinde; intihal türleri ve intihal için aranan temel koşullar, şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

Kaynak Gösterilmeksizin Yapılan İntihaller:

- Hayalet Yazar (The Ghost Writer): Ortaya çıkarılan eserde ya da yayında kaynakların kasten, belirtilmemesi, yazarın fikir ya da düşünceleri kendine mal etmesi, kendisine aitmiş intibainın ya da imajının oluşturulmasıdır. Çalışmayı, “kendisine aitmiş ya da kendisininmiş gibi göstermeye bir tür klonlama” metodu adı da verilmektedir (Gücükoğlu ve Reis, 2014: 189-197).
- Fotokopi (The Photocopy): Söz konusu yayının bir bölümünün ya da tamamının fotokopi yöntemiyle çoğaltılarak yazılmasıdır.
- Mevcut Yazıların Birleştirilmesi (The Potluck Paper): Kaynak göstermeden kopyalanan metinler ile kaynak gösterilerek alıntılanan metinlerin mükemmelce birleştirilmesidir.
- Kılık Değiştirerek Saklama (The Poor Disguise): İntihalin, desiseyle gizlenerek oluşturulmasıdır.
- Emek Tembelliği (The Labor of Laziness): Eser sahibi tarafından zaman, emek ya da gayretin hiçbir şekilde gösterilmemiş olması şeklinde ifade edilmektedir.
- Kendinden Aşırma (The Self Stealer): Bu durumun tartışmalı olduğu anlaşılmaktadır. Şöyle ki; bir şairin,

müziyenin ya da bir ressamın daha önce yazdığı, inşa ettiği eserlerin ya da yayınlarının aynısının, mükerrer şekilde meydana getirilmesinde intihal eyleminde eser sahipleri açısından; söz konusu kastın oluşup oluşmadığı öğretide ya da doktrinde farklı şekilde değerlendirilmektedir (Demircioğlu, 2014: 146-217; Kolaylı, 2019: 1-15).

Kaynak Gösterilerek Yapılan İntihaller:

- Unutulan Dipnot (The Forgotten Footnote): Her ne kadar söz konusu atıflardan bahsedilse de; intihalin şeklinin maskelenerek gizlenmesi söz konusudur.
- Yanlış Bilgi (The Misinformer): Yazılan ya da ortaya çıkarılan eserde farklı kaynak ya da bilgilerden bahsedilmesidir.
- Alıntının Daha Fazla Mükemmel Olması (The Too Perfect Paraphrase): “Yazarların, eserlerden alıntılar yaparken sözcükler veya cümleler bağlamında, tırnak veya noktalama işaretlerinin usul kaidelerine riayet edilmeyerek uygulanmasıdır.” (Dhammi ve Haq, 2016: 581-583; Kolaylı, 2019: 1-15).
- Becerikli Atıf Yapma: (The Resourceful Citer): Ortaya çıkarılan eserin tamamının alıntı yapılarak oluşturulduğu belirtilmektedir. Yine bu durumun, “nitelikli, ustaca intihal (skilful plagiarism)” olarak adlandırıldığı da görülmektedir (Kolaylı, 2019: 1-15; Bilgi, 2017: 209-231).
- Mükemmel Suç (The Perfect Crime): Kimi yerlerde kaynakların ya da atıfların gösterilmesi kimi yerlerde ise kasten gösterilmemesi şeklinde ifade edilmektedir (Kolaylı, 2019: 1-15).
- Duplikasyon (Duplication): Ortaya çıkarılan eserin ya da makalenin aynı anda farklı iki dergide yayınlanmasıdır (İnan, 2012: 1-3).
- Fabrikasyon (Fabrication): Yayının ya da söz konusu makalenin saptırma ya da çarpıtma yöntemiyle hazırlanmasıdır (İnan, 2012: 1-3).
- Dilimleme (Salamization): Bir araştırmanın sonuçlarını bütünüyle bozacak türde usulüne uygun olmayacak biçimde yayın sayısını arttırabilmek adına; önceki makale ya da eser çalışmalarından parçalayarak ilgili bölümlerin alınması ve kullanılmasıdır (İlgili, 2017).910
- Yine; Dhammi ve Haq tarafından 2016 yılında yazılan “What Is Plagiarism and How to Avoid?” konulu makalede; “self plagiarism, mosaic plagiarism, verbatim plagiarism ve cyber plagiarism” intihal türleri arasında sayılmaktadır. Buna göre;
- Self plagiarism: Yazarın, aynı yazıyı değiştirmeden farklı platformlarda bunu farklı bir yazıymış gibi sunması olarak tanımlanmaktadır.¹¹
- Auto plagiarism: Bir yazarın, eski bir yazısından bir paragrafı, yazı içinde kaynak göstermeden sunmasıdır.

⁹ <http://www.deontoloji.hacettepe>.

¹⁰ Cengizhan, <https://cahitcengizhan.com/>

¹¹ <https://slideplayer.biz.tr/slide>

- Mosaic plagiarism: Çeşitli fikir, ifade ve paragrafları aldığı kaynak bilgilerini kaldırarak, bir araya getirerek kaynakların tanımlanmasını zorlaştırarak mozaik haline getirmek olarak açıklanmaktadır (Aydın, 2019).
- Cyber plagiarism: İnternette bulunan belgelerin izinsiz kopyalanarak sakıncalı amaçlar için kullanılmasıdır (Aksoy, 2019).
- Verbatim plagiarism: Yazarın, çalışmasında kaynakça göstermeden kelimesi kelimesine metinleri kopyalaması ya da usulüne uygun şekilde alıntı yapmaması şeklinde tarif edilebilmektedir.

3.4. İntihal Nedenleri

İntihalin, nedenleri arasında; “gerçeğin açığa çıkmasını önleyecek şekilde desise ile gizleme, isteyerek ya da istenmeden yapılan hatalar, “zamanı etkili ve verimli kullanamama, zaman sınırlılığı, bilimsel ihmalkarlık göstererek “dikkatsizlik ve unutkanlık, disiplinsiz araştırma, kavram yanılgısı, bilimsel araştırmaların sonuçlarını etkileyecek ve değiştirecek şekilde bilerek, isteyerek ya da kasıtlı bir şekilde saptırma ve gerçeklerin ortaya çıkmasını engelleyecek kötüye kullanma ve kendi eleştirel düşüncesine güvenmeme, yazım eksikliği, bilgi kaynaklarının belirtilmemesi, rekabet ortamı, kişilik özellikleri ya da mesleki hırslar nedeniyle rekabetin artması eğitim eksikliği ve bilim kültürünün yerleşmemesi intihalin, müeyyidelerinin bilincinde olmama, yayınlardaki fazlalığın bilimsel saygınlığı etkileyebileceği, aynı yayının kabulünün sağlanabilmesi nedeniyle birden fazla dergiye gönderilmesi” gibi hususların yer aldığı ileri sürülmektedir (Köklü, 2007: 20-26; Streefkerk, 2019; Özkaya ve Güner, 2019: 37-45; Yaşar, 2018: 34-44 Özen, 2012).

3.5. İntihal Örnekleri

Dünyada çeşitli ülkelerde intihal konusunda yapılan araştırmalarda, öğrencilerin yüzde ellisinden fazlasının izin almadan internet bilgilerini topladıkları, kimi öğrencilerin internet ve benzeri gibi informatik kaynakların kullanılmasıyla yapılan intihalleri “intihal” olarak dahi göremedikleri anlaşılmaktadır. Kimi öğrencilerin ise ilginç bir şekilde söz konusu intihallerinin hocaları tarafından saptanamadığı ifade edilmektedir (Yaşar, 2018: 34-44).

Leipzig Üniversitesi’nde yapılan araştırmalara göre, öğrencilerin %22’sinin metin parçalarını alıp bilerek kaynak göstermeden kullandığını itiraf ettikleri belirtilmektedir. Uluslararası vakalara bakıldığında doktor unvanını intihal dolayısıyla kaybedenlerin olduğu iddia edilmektedir.¹² Yabancı dergilerde dahi intihal vakalarının yaşanabildiği ya da hatalı verilerin elde edilmesinden ötürü istifa etmek zorunda kalan akademisyenlerin olduğu; yine, ulusal boyutta da geçmişte ceza alan akademisyenlerin bulunduğu ifade edilmektedir.¹³

Son yıllarda özellikle de pandemi döneminde öğrencilerimizin verdiği proje, sınav vb ödevlerin yüzde yetmiş, seksen oranında bilerek ya da bilmeyerek “kopyala-yapıştır” suretiyle teslim edildiği saptanmaktadır

¹² İlkılıç; <https://cdn.istanbul.edu.tr/>

¹³ İlgili, 2017: <http://www.deontoloji.hacettepe.>

3.6. İntihalin Önlenmesi ve Çözüm Önerileri

Bilimsel yayınlarda en çok metin tabanlı (plagiarism) ya da intihalin görüldüğü belirtilmektedir (Li, 2013: 1241-1254). Ayrıca; intihalin öğrenciler arasında da oldukça yaygın olduğu anlaşılmaktadır ve bunu önleyebilmek adına; Bill'in 2015 yılındaki kişisel blog sayfasında, öğrencilerine Introna ve Hayes'in 2011 yılındaki makalesini okumaları gerektiği hususlarında tavsiyelerde, hatta ilginç teşbihlerde bulunulduğu anlaşılmakta ve bu durumun, "Araştırma makalenizi mutfağınızı ve evinizi temizlemek gibi düşünün. Araştırma makalenizi evinizi temizlemek gibi yazmayı düşünün. İlk olarak iyi teklifler bulun ve onları kopyalayın, bir belgeye yapıştırın ve tırnak işareti ekleyin. Çünkü, alıntıların ve bilgilerin nereden geldiğini unutabilirsiniz ve sizi intihal riskine sokar. Alıntılar çarpıcı olmadığında ise; alıntıyı koruyun ancak ifadeyi değiştirin ve yorumlayın." şeklinde ifade edildiği görülmektedir (Bill's English, 2015).¹⁴

Yine; "Doğru zamanda ve doğru yerde kaynak gösterilmesi ve kullanılmasının önem arz ettiği ifade edilmektedir (Fazilatfar, Elhambakhsh ve Allami, 2018: 1-13). Yazarın ya da araştırmacının sorumluluk duygusunun ya da mesuliyetlerinin bulunması ya da pekiştirilmesi, araştırma kurumunun sorumluluğu; bu bağlamda, üniversitelerin, hakem ve danışmanların bilinçli olmaları gerektiği, kütüphanecinin ve okuyucuların da mükellefiyetlerinin bulunduğu; kütüphanecilerin kullanıcıları; bilimsel etik, mülkiyet hakları, intihal, atıf verme ve benzeri hususlarla ilgili bilinçlendirmeleri, etik kurallar ve intihalle ilgili gerekli eğitimlerin verilmesi; teknik açıdan akademik çalışmalarda kullanılabilecek intihali önleyecek ücretli ve ücretsiz yazılımlara arasında; Wcopy Find, Turnitin, "article checker, copy catch, code match, learningcenter, dublicher" gibi yazılım programlarının mevcut olduğu;¹⁵ bunlardan Wcopy Find olanının 2002 yılında Virginia Üniversitesi'nden alındığı; Turnitin programının ise web tabanlı ücretli bir yazılım programı olduğu izah edilmektedir (Özen, 2012). Turnitin değerlendirme platformunun "Avrupa ve ötesinde yazımın standartlaştırılmış değerlendirilmesini yapmak için kullanıldığı ancak standart intihal tespiti ve yazma değerlendirmeleri için küreselleşmiş modeller sorunuyla karşı karşıya kalındığı ve söz konusu yazılıma, yeni yazılım teknolojilerini içeren "Perelman Write Lab" gibi farklı disiplin teknolojilerinin geliştirildiği vurgulanmaktadır (Canzonetta ve Kannan, 2016).

Akademik literatürde intihali önlemek, engellemek ya da farkındalığı artırmak adına; akademik yayın kuruluşlarının ve dergilerin çok sayıda yapay zekâ uygulaması kullanmakta oldukları ifade edilmektedir. İntihal tespitinde kullanılan bazı yazılımların gerçekte intihalin tespitinin yapıldığı düşünülse bile; esasında durumun farklılık arz ettiği ve gerçekte bu tür yazılımların intihal tespiti yerine; "kapalı algoritmalar kullanarak metin eşleştirmesi" yöntemine başvurdıkları, bu eşleştirmelerin gerçek sonuçlar üretmekle birlikte bazen hatalı sonuçlara mahal verdikleri, dolayısıyla; bu tür yazılımların tüm intihal vakalarını tespit edebildikleri kanısının doğru olmadığı değerlendirilmektedir.

Söz konusu yazılımlarla ilgili olarak en önemli problemlerden bir tanesinin ise; hatalı intihal tespiti olduğu ifade edilmektedir. Örneğin; "metin ya da cümlelerde yer alan özellikle belirli ifadelerin, uzun kurum adlarının veya referans bilgilerinin" intihal tespiti olarak değerlendirildiği vurgulanmakta olup;

¹⁴ <https://www.billsenglish.com/blog->

¹⁵ www.academia.edu/

söz konusu durumun, sadece ayrıntılı raporla anlaşılabilirdiği ve yine farklı yazılım programlarının aynı metinler için farklı sonuçlar üretebildiği izah edilmektedir.

Türkiye Bilimler Akademisi'nin 2002 yılında yayımlandığı "Bilimsel Araştırmalarda Etik Sorunlar" kapsamındaki çalışmada çözüm önerileri,

- "Araştırmalarda eğitimin önem arz ettiği.
- Etik kuralların ehemmiyeti.
- Araştırmalarda nicelik ve nitelik şartlarının birlikte değerlendirilmesi" şeklinde vurgulanmaktadır.

4. ÖZGÜNLÜK KRİTERLERİ

Bilimsel çalışmanın ya da bir makalenin özgün olmasının temel şartının, evvela; daha önce yayınlanmamış olması, sonrasında ise, bilim dünyasına yeni ve önemli bilgilerin sunulması gerektiği ifade edilmektedir.

Özgünlük Ölçütlerinin şu şekilde kategorize edildiği görülmektedir:

- "İlgili makalelerin, farklı bilimsel dergilerde veya kongrede yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması,
- Daha önceki yayının başka dilde bile olsa yine de tekrür ederek yayımlanması,
- Söz konusu çalışmanın herhangi bir kongrede şifahen olarak sunulması veya başka bir alanda sadece kısa özet (abstract) olarak yayınlanarak ilgili editörlerin, bilgilendirilmekten yoksun bırakılması,
- Makalenin sadece bir kısmının daha önce yayımlanmış olması",

İlk Kez Yapılan Bilimsel Çalışmada ise Özgünlük Kriterlerinin:

- "Çalışmanın bilim dünyasına olan katkısının, ihtiyaçlara ve beklentilere cevap verebilecek nitelikte olması,
- Yeni verilerin, beklenilmeyen doğru verileri içermesi ve bunun özgün çalışmalara yol açabilmesi ya da
- Yeni bir kuramların, kavramların veya yöntemlerin geliştirilerek evvelinde öngörülmeleyen bir alanda uygulanması" şeklinde ifade edildiği görülmektedir.¹⁶

5. TELİF HAKKI

İlk matbaanın, M.S 1100'lü yıllarda Çin'de bulunduğu; ilk bilimsel derginin 1655 yılında basıldığı belirtilmektedir (Yalın, 2008).¹⁷ Bu kapsamda, fikri haklar konusunda mevzuat anlamında ilk düzenlemenin; matbaanın icadıyla birlikte başladığı, eser sahiplerini koruyan ilk kanunun ise; 1709 yılında İngiliz Parlamentosu tarafından kabul edilen "Kraliçe Anne Kanunu" (The Statue of Anne) adını

¹⁶ <http://journals.tubitak.gov.tr/genel/brosur.pdf>

¹⁷ <https://www.turkjsurg.com/>

taşıdığı görülmektedir. Ülkemiz açısından telif hakkıyla ilgili olarak söz konusu ilk düzenlemenin, Osmanlı İmparatorluğu Döneminde 1850 tarihli Encümen-i Danış Nizamnamesinin olduğu, fikri ve sınai hakların, bireylerin fikri çalışmaları sonucunda ortaya çıkan ürün ya da eserler üzerinde çeşitli hak ve menfaatlerinin teminatı amacıyla çıkarıldığı; (Kolaylı, 2019: 1-15) gerçek manada ise, 8 Mayıs 1910 tarihinde “Hakkı Telif Kanunu”nun çıkarıldığı ve 1952 yılına kadar yürürlükte kaldığı, akabinde; 1952 yılında Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun yürürlüğe girdiği ve günümüze kadar farklı yıllarda yapılan değişikliklerle halen yürürlükte olduğu anlaşılmaktadır.¹⁸

Telif haklarının tanımına baktığımızda; onu ortaya çıkaran kişilere tanınan birtakım yetki ve menfaatlerin bütünü olduğu görülmektedir. Eser sahiplerinin, korunmak istenen hukuki yararlarında mülkiyet haklarının çok ötesinde hak ve yetkilere haiz olduğundan bahsedilebilmektedir. Prof. Dr. Kemal Gözler’in ifadesiyle; “eser sahiplerinin eserleri üzerindeki mülkiyet hakkının, tıpkı bir babanın, evladını üzerindeki babalık hakkına eşdeğer olduğu” hususu ifade edilmektedir. Dolayısıyla söz konusu mülkiyet hakkının ifade edilmesinin, kafi derecede olmadığı da gözler önüne serilmektedir (Gözler, 2013: 1-58; Ateş, 2020: 44-59).

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na göre telif haklarının düzenlenme nedeninin ya da ana fikrinin; fikri bir çabaya dayanan kitap, fotoğraf, müzik, bilgisayar programı, sinema, film ve benzeri şekilde düzenlenmiş ya da ortaya çıkarılmış ürünler olduğu ifade edilmektedir. Telif hakkı korumasının temelinde; “eser sahibinin hususiyetini aşması” nedeninin yer aldığı vurgulanmaktadır (Soysal, 2019). Söz konusu ürün ya da eserlerin çoğaltılmasının ve muhtelif mecralarda temsili, yayılması ya da işletilmesinin veya kamuya aktarılmasının belirli kaide ve usullere riayet edilerek alınan izinlere tabi olduğu anlaşılmaktadır (Kaynak ve Koç, 2015: 389-410). Bu eserler üzerinde sahiplerine maddi ve manevi olmak üzere bazı haklar tanındığı bilinmektedir. Eserin sahipliğini üstlenmenin, eserin özüne ya da tümüne saygı gösterilmesinin manevi haklar yoluyla sağlanabildiği; bu eserleri işleme, çoğaltma ve yaymanın sahibinin rıza ya da izni dahilinde mümkün kılınabileceği anlaşılmaktadır. Telif hakkına getirilen istisna ve sınırlamaların eserlerin türüne göre farklılık teşkil edeceği ayrıca belirtilmektedir. Bu haklara halel getirmemenin ise dürüst veya adil kullanım (fair use) olarak tanımlandığı görülmektedir.¹⁹

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 27. Maddesine göre fikri hakların;

1. “Herkesin, toplumun kültürel faaliyetlerine serbestçe katılmak, güzel sanatları tutarak, bilim alanındaki ilerleyişe katılmak ve bundan yararlanma hakkına sahiptir.

2. “Herkesin sahibi bulunduğu (yarattığı) her türlü bilim, edebiyat ve sanat eserinden doğan maddi ve manevi yararlarının korunmasını isteme hakkı vardır.” şeklinde ifade edildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla; fikri hakların korunmasının, temel insan haklarından biri olduğu vurgulanmaktadır.²⁰

¹⁸ <http://www.telifhaklari.gov.tr/Telif-Hakki-Nedir>

¹⁹ Acun, <http://www.abchukuk.com/makale21.html>

²⁰ <http://www.telifhaklari.gov.tr/Telif-Hakki-Nedir>

6. MEVZUAT KAPSAMINDA DÜZENLEMELER VE MÜEYYİDELER

6.1. Üniversiteler arası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'ne ve Tübitak Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'ne Göre Etiğe Aykırı Eylemler ve Müeyyideleri

Üniversiteler Arası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nin 4. Maddesine göre, Bilimsel Etik İhlalleri'nin aşağıdaki şekilde kategorize edildiği görülmektedir:

Birinci Dereceden Bilimsel Etik İhlalleri:

Başka kimselere ait fikirlerin, metotların, verilerin ya da eserlerin hiçbir atfı yapılmadan kendisine aitmiş gibi gösterilmesinin "intihal", akademik araştırmalarla ilgili olan, gerçekte var olmayan veri veya bilgileri kullanmanın, "sahtecilik", araştırmalarda yer almayan cihazlar ya da materyallerin kullanılmadığı halde kullanılmış gibi gösterilmesinin, "çarpıtma", mükerrerliği söz konusu olan yayınlarda bunun; akademik atamalarda ve yükselmelerde farklı yayınlar şeklinde kullanılarak sunulmasının, "mükerrer yayım", araştırmaların sonuçlarının bütünlüğünün bozulacak ve uygun olmayan şekilde parçalara ayrılarak söz konusu yayınların akademik atama ve yükselmelerde farklı yayınlar olarak sunulmasının "dilimleme", hiçbir katkı sunmadığı halde ilgili yazarlar içerisine müdahil edilerek ya da olanların dahilinin söz konusu olmamasıyla yazarlar sınırlamasını gerekçe göstermeksizin veya uygun olanların isimlerini sonraki baskılarda eserden çıkarmanın "haksız yazarlık" şeklinde tanımlandığı görülmektedir.²¹

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere; Üniversiteler Arası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nin 4. Maddesine göre "Birinci Dereceden Bilimsel Etik İhlalleri" arasında hiçbir şekilde izin alınmaksızın ve kaynak gösterilmeksizin yapılan "intihal", gerçek olmayan bilgi ve belgeleri içeren "sahtecilik", hedef saptırarak kullanılmayan cihazların kullanılmış gibi gösterilmesini içeren "çarpıtma", tekrarı ve aynı yayının en az iki şekilde kullanılmasını ifade eden "mükerrer yayım", eserlerin parçalara ayrılarak farklı yayınlarda kullanılmasını ifade eden "dilimleme", katkısı olmayan yazarların eserler kapsamına dahil edilmesi olarak adlandırılan "haksız yazarlık" eylemlerinin yer aldığı görülmektedir.

Diğer Etik İhlallerinin İse:

"Katkı sunan kişi kurum veya kurumların belirtilmemesi, kabul edilmeyen tezlerin ya da çalışmaların izin alınmaksızın kullanılması, insanlarla ilgili biyomedikal veya klinik araştırmalara ilişkin ilgili mevzuat hükümlerine riayet edilmemesi, görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri eser sahibinin açık izni olmaksızın, yayımlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak, bilimsel araştırmalar için ayrılan kaynakların amaç dışında kullanılması, bilimsel bir çalışma kapsamında yapılan anket ve tutum araştırmalarında katılımcıların açık rızası olmadan ya da araştırma bir kurumda yapılacaksa ayrıca kurumun iznini almadan edilen verileri yayımlamak, akademik teamüllere aykırı olarak bir doçent adayında etik açıdan beklenmeyen bir tutum ve davranışlarda bulunmak, başvuru dosyalarında mevcut olmayan bir dergide mevcut, yahut indekslerde taranmayan bir dergiyi taranıyor gibi göstererek ya da hakemli olmayan bir dergiyi, hakemli olarak belirterek yayın yapmak" şeklinde ifade edildiği görülmektedir.

²¹ <http://www.uak.gov.tr/yonetmelikler/>

İlgili ifadelerde de izah edildiği üzere; “Diğer Etik İhlalleri” arasında “eserlere katkısı olan yazarların adlarının dahil edilmemesi, izin alınmaksızın bilimsel çalışmalardan ya da tezlerden yararlanılması, gerçeklerin çarpıtılarak örneğin; hakemli olmayan bir derginin hakemli gibi gösterilmesi” eylemlerinin yer aldığı anlaşılmaktadır.

Bilimsel Etik İhlali Olarak Değerlendirilemeyecek Hallerin ise; Üniversiteler Arası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinin, 5. Maddesinde, “Evrensel olarak tanınan bilim kuramları alanlarının temel bilgileri, matematik terimleri ve ispatları gibi önermelerin çalışmalarda kullanılması etik ihlali olarak değerlendirilemez.” şeklinde ifade edildiği görülmektedir.

Kanaatimizce; Üniversiteler Arası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinin, 5. Maddesinde de belirtildiği üzere; hukuk, felsefe, psikoloji gibi sosyal bilimlerde muteber sayılan mevzuat hükümlerinin, yargı kararlarının ve temel birtakım kavramların; matematik, kimya ve benzeri sayısal bilimlerde ise muhtelif önermelerin ya da mantık kurallarının yer aldığı; söz konusu unsurların kullanılmasının, “bilimsel etik ihlali” olarak nitelendirilemeyeceği vurgulanmaktadır.

Üniversiteler Arası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’nin 11. Maddesinde belirtilen “etik ihlallerine karşı uygulanacak yaptırımların” örneğin; “Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırılık iddiası olması halinde; hakkında yapılacak inceleme neticesinde etik ihlalde bulunduğu karar verilen adayın, doçentlik sınavı başvurusunda başarısız sayılacağı ve adayın idari, cezai ve hukuki sorumluluğuna ilişkin hükümlerin mahfuz kalacağı, bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemlerde bulunduğu tespit edilen kişiler hakkında ilgili mevzuat uyarınca gerekli disiplin ve diğer idari, hukuki ve cezai işlemlerin yapılması için durumun, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı’na bildirileceği, etiğe aykırı eylemlerin gerçekleşmesi halinde bundan zarar gören veya hakları olumsuz etkilenen kişi ve kuruluşların bahsi geçen duruma rıza göstermesi, ilgililer hakkında etik yaptırım uygulanmasını ortadan kaldırmayacağı” vurgulanmaktadır.

Yine; Tübitak Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği’nin “Etiğe Aykırı Davranışlar” başlıklı 9. Maddesinde Etiğe Aykırı Davranışların, Üniversiteler Arası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’ne benzer şekilde;

“Uydurma, çarpıtma, intihal, tekrar yayım, desteklenerek yürütülen ara sonuçlarını içeren sunum veya yayınlarda destek veren kurum veya kuruluşun desteğini belirtmesi gerekirken belirtmemek, birden fazla araştırmacıyla yapılan araştırma sonuçlarının sunum veya yayımında, katkısı bulunanların onayı olmadan isimlerini çıkartmak veya yazarlık sıfatını hak etmeyen yazar veya yazarlar eklemek veya yazar sıralamasını uygun olmayan bir biçimde düzenlemek, kendi çalışmasından usulüne uygun olarak göstermeden alıntı yapmak, kurumca sağlanan kaynakları usulüne ve amacına aykırı bir biçimde kullanmak, hakem, danışman, editör, panelist, moderatör, izleyici, raportör ve benzeri görevleri kötüye kullanmak, asılsız veya dayanaksız olarak etik ihlal iddiasında bulunmak, etik ilkeleri ile bağdaşmayan diğer davranışlarda bulunmak” şeklinde kategorize edildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca;Tübitak Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 10.Maddesinin (1).bendinde, yaptırımların uygulanabilmesi için "öncelikle yaptırım uygulanabilmesi için etiğe aykırı olduğu iddia edilen eylemin, kasit ya da ağır ihmal sonucu gerçekleşmiş ve etiğe aykırılığın inandırıcı yeterli belgelerle ispatlanmış olması gerekeceği" vurgulanmaktadır.²²

Konuyla ilgili olarak Danıştay'ın, "5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun eserlerde kaynak gösterilmeksizin iktibasta bulunabilmenin her ne kadar cezası olsa da; kanıt ya da argüman olarak nitelendirilebilecek nitelikteki bilgi ve belgelerin, dava dosyasında bulunmaması nedeniyle yerel mahkemenin kararını bozduğu yönündeki hükümleri" mevcuttur.

Tübitak Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 10.Maddesinin (2). ve devamı bentlerinde ise; "Etiğe aykırı eylemi sabit olan kişilere ve söz konusu eylemlere" aşağıdaki yaptırımların uygulanacağı anlaşılmaktadır:

Etiğe aykırı davranışı tespit edilen kişilere, Bilim Kurulu'nun karar tarihinden başlamak üzere söz konusu eylemin niteliği de dikkate alınarak; kendi çalışmasından usulüne uygun olarak kaynak göstermeden alıntı yapılması hâlinde üç aydan bir yıla kadar, tekrar yayımlama, dilimleme ve destekleyen kurum veya kuruluşun adına yer verilmemesi hâlinde altı aydan iki yıla kadar, birden fazla araştırmacıyla yapılan araştırmaların sonuçlarının sunum veya yayımında, katkısı bulunanların onayı olmadan isimlerinin çıkartılması veya yazarlık sıfatını hak etmeyen yazar veya yazarlar eklenmesi veya yazar sıralamasının uygun olmayan bir biçimde düzenlenmesi hâlinde bir yıldan üç yıla kadar, kurumca sağlanan kaynakların usulüne ve amacına aykırı bir biçimde kullanılması hâlinde bir yıldan üç yıla kadar, uydurma, çarpıtma, aşırma hâllerinde üç yıldan beş yıla kadar, hakem, danışman, editör, panelist, raportör, izleyici, moderatör ve benzeri görevlerin kötüye kullanılması hâlinde üç yıldan beş yıla kadar, kasıtlı olarak asılsız veya dayanaksız etik ihlal iddiasında bulunulması hâlinde üç yıldan beş yıla kadar olan cezai müeyyidelerinin uygulanabileceği vurgulanmaktadır.

Yukarıdaki hükümlerden de anlaşılacağı üzere; Tübitak Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 10.Maddesinin (2). ve devamı bentlerinde bu defa ilgili eylemlere hangi cezai müeyyidelerin uygulanacağı belirtilmektedir. Örneğin; "kaynak göstermeksizin alıntı yapılmasının 3 aydan 1 yıla kadar, katkısı bulunanların isimlerinin çıkartılması veya haksız yazarlığı olanların isimlerinin müdahil edilmesinin bir yıldan uydurma, çarpıtma, aşırma gibi eylemlerin ise hâllerinde üç yıldan beş yıla kadar cezai müeyyideleri"nin olduğu belirtilmektedir.

Konuyla ilgili Yargı Kararlarından Bazıları Şunlardır:

Ankara 1. İdare Mahkemesi'nin kararına göre; "aynı çalışmaya mensup kısımların ayrı şekilde yayımlanarak tezlerden çıkarılan kimi yayınlarda ise söz konusu tez danışmanlarının adlarının yer almadığı ve farklı isimlerin eklenmesinin "Çarpıtma" olarak nitelendirildiği ve yerel mahkeme kararının Yüksek Mahkeme

²² <https://www.tubitak.gov.tr/tubitak/>

olan Danıştay tarafından da onandığı”;

Ankara 1. İdare Mahkemesi'nin 1.12.2010 tarihli 2008/1548 E, 2010/1772 sayılı kararı ile Danıştay 8. Dairesi'nin 10.06.2015 tarihli 2011/8358 E, 2015/5870 sayılı kararı gereğince; “Bilim kuramlarının evrensel olarak tanımlandığı örneğin; herkes tarafından muteber sayılan bölüm ya da eserlerle ilgili olarak onay ya da icazet alınmaksızın ve kaynakçada gösterilmeksizin ilgili eserin özgün eser olarak tanımlanamayacağı veya yayımlanamayacağı bu bağlamda örneğin; (X) Üniversitesinde görev yapan kişinin, uzmanlığını yeni aldığı ve yazarın çalışmalarına ilave katkı sunan yazarların bulunduğunu ifade ettiği, tez danışmanının adının söz konusu makalede yer almasının şart olmadığını ifade ettiğini ancak ilgili yargı mercileri tarafından tez danışmanlarının ilgili teze ne kadar katkı sunduğunun anlaşılacağı”

Kanaatimizce, yukarıdaki her iki yargı kararında da; “tez danışmanlarının veya katkı sunan kişi veya kişilerin eserde yer almamasının yukarıda bahsi geçen “Diğer Etik İhlalleri” arasında sayıldığı; gerçekte yer almadığı halde durumun bu şekilde lanse edilmesinin örneğin; olmadığı halde farklı kişilerin o eserde varmış gibi gösterilmesinin, “Birinci Dereceden Bilimsel Etik İhlalleri” arasında sayılan “çarpıtma” olarak nitelendirildiği izah edilmektedir.

Ankara 6. İdare Mahkemesi'nin, 21/10/2010 tarihli 20081 E, 2010/1360 sayılı kararına göre;

“Ortaya çıkarılan eserin ya da makalenin aynı anda farklı iki dergide yayınlanması demek olan duplikasyon ile bir araştırmancının sonuçlarını bütünüyle bozacak türde usulüne uygun olmayacak biçimde yayın sayısını arttırabilmek adına; önceki makale ya da eser çalışmalarından parçalayarak ilgili bölümlerin alınması ve kullanılması olarak tanımlanan dilimlemenin, intihal suçunu oluşturmayacağı ancak bir etik ihlali” sayılabileceği,

Ankara 11. İdare Mahkemesi'nin 2009/1253 E, 2010/1485 sayılı kararına göre; “aynı hayvanların gruplarında yapılan çok sayıda ölçümlerin tek bir makalede bahsedilmesi şart iken; her birinin farklı bir makaleymiş gibi çevrilip lanse edilerek iki farklı dergiye gönderilmesi eyleminin intihal olarak sayılmayarak bir tür etik ihlali olarak değerlendirilmesi ile şahısların, başkalarına ait olan çalışmalara yazar olarak katılmasının, haksız yazarlık şeklinde mahkemece kanaat oluşturduğu” ifade edilmektedir (Yavuzdoğan, 2017: 225-254).

Her iki yargı kararları incelendiğinde de görüleceği üzere;

Eserin parçalara ayırarak bütünlüğünün bozulması suretiyle evvelki yayınlardan bölümlerin alınıp farklı yayınlar gibi gösterilmesinin “Birinci Dereceden Bilimsel Etik İhlali” sayılan “dilimleme” şeklinde tanımlandığı ve etik ihlali sayılarak “intihal” suçunu oluşturmayacağı, mükerrer yayınlarda ve başkalarına ait olan çalışmalarda yazar olarak görünmenin “haksız yazarlık” şeklinde tanımlanan ve intihal eylemini oluşturmayan “Birinci Dereceden Etik İhlali” sayılan “haksız yazarlık ya da mükerrer yayın” şeklinde tanımlandığı ve intihal suçunu oluşturmadığı; lakin; “Birinci Dereceden Bilimsel Etik İhlali” kategorisinde değerlendirilebileceği yorumlanmaktadır.

6.2. 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na Muhalefet ve Müeyyideleri

İntihal eyleminin suç olarak nitelendirilebilmesi için; ortada eser anlamında bir ürünün olması gerekir. Bu bağlamda; eserin tanımının 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda belirtildiği üzere; "sahiplerinin hususiyetini taşıyabilen ilim ve edebiyata, musikiye, güzel sanatlar veya sinema eserlerine dayanan her çeşit fikriyat veya sanata dayanan mahsuller" şeklinde tanımlandığı belirtilmektedir. Bir eserin söz konusu olabilmesi için; başka kimseler tarafından algılanabilen, sözlerin, yazıların, çizgilerin ya da görüntülerin ilgili biçimde şekillendirilmesi yoluyla meydana getirildiği ifade edilmektedir. Yine; söz konusu eserlerin, birden fazla kişiler tarafından meydana getirilmesi de mümkündür ki bu durum "iştirak halinde eser" ya da "müşterek eser" olarak nitelendirilmektedir (Öztaş, 2008; Tekinalp, 2012).

Doktrinde, fikir anlamındaki ürünlerin eser sayılabilmeleri için şu üç koşulu yerine getirmesi gerektiği anlaşılmaktadır:

- "Şekilsel anlamda eserin kanunda bahsi geçen neviden sayılması,
- Subjektif anlamda eserlerin sahiplerinin hususiyetlerini yani özelliklerini taşıması ve bu özelliği taşıyabilmesi için anlatımlarda şahsa özgü tarzların yanında, söz konusu yasa ya da mevzuata da aykırı davranılmaması gerektiği; ayrıca bu manada sahiplerine, bir imtiyaz ve onu kamuya arz edebilme imkanını tanıdığı,^{23 24}.
- Objektif olarak, eserlerin tasarruflara uygun ve 3. Kişiler tarafından algılanabilirliğinin olması ve objektif unsurun iktisadi değerlendirmeye tabi olması" gerekmektedir (Akgün, 2019: 58-76).

Yazarlarının veya sahiplerinin eserleri üzerinde mutlak haklarının mevcudiyeti belirtilmektedir. Söz konusu hakların maddi ve manevi haklar olarak ikiye ayrıldığı bilinmektedir. 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 15. ve devamı maddelerinde; eser sahiplerinin manevi haklarının, "umuma arz yetkisi, adın belirtilmesi yetkisi, eserde değişiklik yapılmasını men etme yetkisi, eser sahiplerinin eserlerin aslına ulaşabilme ve eserlerini sergileyebilme"; eser sahiplerinin mali haklarının ise, "eser sahiplerinin eserlerini işleyebilme, çoğaltabilme, yayabilme, kiralayabilme ve kamuya ödünç verebilme" haklarının olduğu ifade edilmektedir.

Eserlerin sahiplerine, hukuki düzen tarafından mali ve manevi hakların tanınabildiği söz konusudur. Manevi hakların, parayla ölçülemeyen ve kişilik değerleriyle ilgili hakların bütünü olduğu, malvarlığına ait değerlerinden olmadığı için terekeye intikalinin mümkün olmadığı; 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 19. Maddesi uyarınca; eserlerin sahipleri ölse dahi; bu hakların kullandırılmasının süre sınırlanmasına tabi tutulduğu anlaşılmaktadır. Mali hakların ise; eşya hukukuna ilişkin taşınır ve taşınmaz malları ihtiva ettiği devredilmesinden bahisle; öldükten sonra başkalarına intikal edebileceği ve bu kapsamda yetmiş yıl koruma altında olduğu belirtilmektedir. Ayrıca; eser sahiplerinin ölümünden sonra yakınlarının dava hakkının söz konusu olabileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla mirasçılarının, münferit

²³ Nal, Temel/ Suluk, Cahit/Karasu, Rauf. Fikri Mülkiyet Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Eylül, 2017, 44-45.

²⁴ Erel, N.Ş (2009) Türk fikir ve Sanat Eserleri Hukuku. Yetkin Yayınevi, s. 51-52.

olarak söz konusu ihtilaf ya da uyuşmazlıklarda dava yoluna gidebilecekleri belirtilmektedir (Yavuz, 2007: 59-70; Erol, 2008: 290; Merdivan, 2014: 94-144).

İlgili maddelerin muhtevasına bakıldığında, manevi haklara dahil olan umum arz, adlarının belirtilmesi ve eserlerde değişiklik yapılabilmesi yetkilerinin menedilebilmesinin ilgili haklara yönelik saldırı ya da tecavüzlerin önlenbilmesini amaçladığı, tüm bunlardan bahisle; söz konusu suçlar ile eserlerin sahiplerinden hariç bulunan kişilerle ilgili olarak onların fikirsel manadaki ürünlerinin ödeme yapılmaksızın kullanılmasının engellenebilmesi yoluna gidilmesinin eser sahiplerinin mali haklarını korumayı maksat edindiği anlaşılmaktadır. Yine örneğin; şayet eserin alenileşmeden iktibas edildiği durum söz konusu olursa; eserlerin sahiplerinin üzerinde kamuya ya da umuma arz haklarının da ihlal edildiği anlaşılmaktadır (Yenidünya, 240 :2007; Yaman, 1558 :2010; Bakırman, 2015: 58-75).

Söz konusu maddi ve manevi haklar ihlal edildiğinde ise başvuru yollarının aşağıdaki şekillerde kategorize edildiği görülmektedir:

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 66.Maddesinin "Hukuk Davaları ve Tecavüzün Ref'i Davası" başlıklı hükümlerinde, "Manevi ve mali hakları tecavüze uğrayan kimse veya eser sahibinin tecavüz edene karşı tecavüzün ref'ini dava edebileceği, Tecavüz, hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin temsilcisi veya müstahdemleri tarafından yapılmışsa işletme sahibi hakkında da dava açılabileceği, Tecavüz edenin veya ikinci fıkrada yazılı kimselerin kusurunun şart olmadığı, Mahkeme, eser sahibinin manevi ve mali haklarını, tecavüzün şumulünü; kusurun olup olmadığını, varsa ağırlığını ve tecavüzün ref'i halinde tecavüz edenin düçar olması muhtemel zararları takdir ederek halin icabına göre tecavüzün ref'i için lüzumlu göreceği tedbirlerin tatbikine karar verebileceği, Eser sahibinin, ikamet ettiği yerde de tecavüzün ref'i ve men davası açabileceği" belirtilmektedir.

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 70. Maddesinin "Tazminat Davası" başlıklı hükümlerinde, maddi ve manevi hakları haleldar edilen kişi veya eser sahiplerinin, uğradığı maddi ve manevi zarara karşılık maddi ve tazminat ödenmesi için dava yoluna gidebilecekleri anlaşılmaktadır.

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 71. Maddesinin (1-3) ve devamı maddelerine bakıldığında, "kaynak göstermeksizin iktibasta bulunma (eserden aşırma) ile (1-5) "yetersiz-yanlış, hileli veya aldatıcı mahiyette kaynak göstermenin aynı zamanda atıf sahteciliği" olarak da nitelendirildiği belirtilmektedir. Mütecevaz açısından aynı maddenin "mali veya bağlantılı haklara tecavüz" başlıklı hükümlerinde "herhangi bir eserde kaynağın gösterilmeksizin iktibas eyleminde bulunulmasının 6 aydan 2 yıla kadar cezalandırılabilmesi veya adli para cezasına hükmedilebileceği" hükümleri yer almaktadır (Hafizoğulları, 1999: 1; Bakırman, 2015: 58-75; Akgün, 2019: 58-76).

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun yukarıda izah edilen, 66. 70. ve 71. maddeleri incelendiğinde de anlaşılacağı üzere; eser sahiplerinin, maddi ve manevi hakları ihlal edildiğinde tecavüzün kaldırılmasını

veya bertaraf edilmesini isteyebilecekleri, yargı makamının söz konusu tecavüzün boyutu yönünde karar verebileceği ve lüzumu halinde tecavüzün men edilmesine hükmedebileceği; hileli kaynak göstermenin “atf sahteciliği” olarak nitelendirildiği, eser sahiplerinin, kaynak gösterilmeksizin yapılan iktibaslarda maddi ve manevi tazminat davasını açabilecekleri; ayrıca, ilgili eylemin, 6 aydan 2 yıla kadar olan cezai müeyyide hükümlerinin yer aldığı belirtilmektedir.

Konuyla ilgili yargı kararları şunlardır:

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 28.02.2008 tarihli 2007/576 E, 2008/2292 sayılı kararına göre; “eser sahiplerinin maddi ve manevi haklarının teselsül halindeki bağlılığının mevcudiyeti, mali haklarda dahi manevi yönlerinin bulunduğu” ifade edilmektedir (Akgün, 2019: 58-76).

Söz konusu kararda bahsi geçen; eser sahiplerinin maddi ve manevi haklarının zincirleme yani teselsül halinde birbiriyile bağlantılı olduğu vurgulanmaktadır.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 23.09.2008 tarihli 2007/ 2376 E, '008/10385 nolu kararına göre;

“Asıl yazara ait olan “Çevre Hukuku” ürününden Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 35. maddesine riayet edilmeden, gayenin aşılmasıyla” Çevre Hukukuna Giriş” adlı eser ortaya çıkarılıp satışa arzının, asıl yazar olan davacının, eserin çoğaltılması ve yayılması gibi mali yöndeki haklarına halel getirdiği ve eylemde “intihalin” gerçekleşmesi nedeniyle de umuma arz ve adın gösterilmesi yönündeki mali haklarının ihlal edildiği, aynı zamanda; eylemin, eser sahibinin şerefini, onurunu ya da itibarını zedeleyerek kişiliğindeki haklara da tecavüzün teşkil etmesi, ayrıca, manevi hakların ihlal edildiği” de anlaşılmaktadır (Akgün, 2019: 58-76).

Söz konusu yargı kararında, ilgili eserde maksadın aşılması halinde; davacıya ait olan kamuya arz ve adın gösterilmesi yönündeki mali haklarına tecavüz edildiği; aynı zamanda da eserlerin sahiplerinin haysiyet, onur ve saygınlığına halel getirilerek manevi haklarının da zarara uğratıldığı anlaşılmaktadır.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 10.0.2017 tarihli kararında; “veri tabanlarında eser sahiplerinin isimlerine yer verilmeksizin çoğaltılması ve yayılması eyleminin, mali haklar yanında umuma arz ve adın belirtilmesi yönündeki manevi hakların da ihlal edildiği ifade edilmektedir (Sarı, 2020: 53-116).

Yukarıda ifade edilen yargı kararlarındaki maddi ve manevi hakların ihlalinin; ilgili veri tabanlarının izinsiz kullanılmasında da geçerli olduğu görülmektedir.

Bir başka husus, “anonim eser” kullanımı açısından söz konusudur. Eser adlarında ve markalarda olduğu gibi, farklı kılacak fonksiyonları taşıması gerektiği ve bu bağlamda; adların, alametlerin ve şekillerin korumadan yararlanamayacağı, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 05.05.1998 tarihli 415 E, 3195 sayılı kararına göre; “İstanbul Ansiklopedisi”, bu duruma örnek teşkil etmektedir. Yargıtay'ın 11.

Hukuk Dairesi'nin 10.10.2007 tarihli 2006/4308 E, 2007/12655 sayılı kararına göre; "bir eserin anonim niteliğe haiz olabilmesi için, örneğin; bir musiki eserde durumun, Milli Eğitim Bakanlığı'na veya Kültür Bakanlığı'na sorulması" zorunluluğu belirtilmektedir (Akgün, 2019: 58-76).

Dolayısıyla; eserlerde, "şehir adı ve benzeri gibi coğrafi menşei" belirten bölümlerin kullanılmayacağı; şayet kullanılmışsa, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamındaki koruma ya da güvenceden yararlanamayacakları belirtilmektedir.

Son olarak; Yargıtayın 11. Hukuk Dairesi'nin 17.11.2013 tarihli 2011/1271 E, 2013/ 873 sayılı kararına göre; "Davacının şikayete konu "Rafadan Tayfa" adlı çizgi filmde adı geçen karakterlerin, ve olayların söz konusu olduğu mahalledeki ortamların aynı olduğu iddiasıyla umuma arz haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle telif haklarına muhalefetten dava açıldığı, davalının savunmasında; davacının eserinin yayınlanmasından çok evvel kendi eserini yayınladığı ve ilgili karakterlerin tamamıyla çocukluğuna dayalı yıllardaki toplumsal kültürü yansıttığı ve davanın tamamen haksız kazanç elde etmek amacıyla açıldığı savunmasını yönelttiği; akabinde ise; yapılan cezai amaçlı suç duyurusunda Cumhuriyet Savcılığınca takipsizlik kararı verildiği ve söz konusu davada da mahallelerin, sokak ve benzeri ortamların Türkiye'deki aile yapısına ilişkin özellikler taşıdığı ve söz konusu anonim nitelikteki unsurların intihal olarak değerlendirilemeyeceği" açıkça anlaşılmaktadır (Akgün, 2019: 58-76).

Yukarıdaki yargı kararlarından da anlaşılacağı üzere; nasıl ki, yazarların romanlarında veya şairlerin şiirlerinde çocukluk yıllarına ait mahalle, semt ve benzeri yerlerin ritüel oluşturduğu düşünülürse; "Rafadan Tayfa" adlı çizgi filmde geçen karakterlerin ve belirtilen mekanların, toplumda teamül olarak nitelendirildiği açıkça görülmektedir. Dolayısıyla; ilgili dava konusunun, "intihal" eylemi olarak nitelendirilemeyeceği vurgulanmaktadır.

6.3. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'na Muhalefet ve Müeyyideleri

Yükseköğretim Kanunu, Yönetici, Öğretim Elemanı, Memur ve Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'ne Muhalefet ve Müeyyideleri

Bilindiği üzere, her üniversitenin bir disiplin yönetmeliği mevcuttur. Tüm Üniversitelerin Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurlar Disiplin Yönetmelikleri'nin ilgili madde hükümlerine göre, "Bir başkasının bilimsel eserinin veya çalışmasının tümünü kendi eseri gibi göstermek" şeklinde tanımlanan "intihal"ın "Kamu Görevinden Çıkarma" başlıklı disiplin suçları arasında yer aldığı belirtilmektedir.

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Üniversite Öğretim Mesleğinden Çıkarma" başlıklı 53. Maddesinin 1/b-5 bendinde; "Üniversite Öğretim Mesleğinden Çıkarma cezasını gerektiren hükümlerin ve fiillerden bir kısmının, "Akademik kadroya bir daha atanmamak üzere", başkalarına ait özgün fikir, metot, veri veya eserleri bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendisine

ait gibi göstermek, atama ve yükselmelerde, unvan veya derece kazanılmasında; anket uygulama, veri toplama gibi akademik değerlendirme içermeyen katkılar dışında kişisel emek ve birikimine dayanmayan, başkaları tarafından ücret karşılığında veya ücretsiz olarak üretilmiş yayın ve çalışmalar kullanmak” şeklinde ifade edildiği; dolayısıyla; intihalin, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’na göre “Üniversite Öğretim Mesleğinden Çıkarma” müeyyidesini içerdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca; mağdurun, söz konusu eylemden önceki veya sonraki rızasının ise söz konusu intihal suçunu ortadan kaldırmayacağı vurgulanmaktadır.²⁵

Yine, Üniversitelerin Öğrenci Disiplin Yönetmeliklerinin ilgili madde hükümlerine göre, öğrenciler için, “Seminer, Tez ve Yayınlarında İntihal Yapmak” şeklinde belirtilen eylemin, “Bir Yarıyıl İçin Uzaklaştırma” cezasını gerektiren disiplin suçları arasında yer aldığı ifade edilmektedir.

İlgili yasa hükmü incelendiğinde de görüleceği üzere; “izin alınmaksızın ve kaynak gösterilmeksizin aşırma, çalma ya da yağmalama olarak nitelendirilen intihal eylemi”nin, Akademisyenlerimiz açısından, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’na göre “Kamu Görevinden ve Üniversite Öğretim Mesleğinden Çıkarma” gibi ciddi bir müeyyideyi kapsadığı ve mağdurun rızasının dahi suç unsurunu ortadan kaldırmayacağı; öğrencilerimiz açısından ise ilgili yönetmeliğe göre “bir yarı yıl uzaklaştırma cezaları”nı içerdiği görülmektedir.

Ancak; kanaatimizce, bu tür iddiaların, hukuki dayanaktan ya da mesnetten yoksun olmaması, detaylı şekilde araştırılması aksi halde saygınlık, onur ya da prestij kayıplarının yaşanabileceği; ayrıca, intihal eyleminde söz konusu kastın bulunup bulunmamasının önem teşkil ettiği; öğrencilerimizin de ödevlerinde, tezlerinde ya da projeleri açısından intihal eylemi yönünde bilinçlendirilmeleri gerektiği değerlendirilmektedir.

Nitekim; 26.06.2020 tarihli bir yargı kararında, “etik kurallarının ihlali nedeniyle doçentlik başvurusunun, Bilimsel Araştırma ve Yayın Komisyonu’nun etik ihlali kararına dayanarak reddedildiği ve söz konusu karara dayanarak açılan iptal davasında; yerel mahkemenin, iddiaların mesnetsiz olduğu yönünde ve şayet kasıt yoksa; sırf özensizlik ya da gerekli ihtimamın gösterilmemesi nedeniyle “intihal eyleminin ya da etik ihlalinin oluşmadığı yönünde karar verdiği, karşı tarafın istinaf yoluna gittiği ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi’nin de yerel mahkeme kararını onadığı ve dolayısıyla davacı lehinde hüküm verdiği” anlaşılmaktadır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilimde ve bilimsel araştırmalarda ilerleme kat edilmesi adına; bilimsel bilginin amacının, insanlık yararına olması gerektiğinden bahisle; bilimin her türlü desiseden uzak olması gerektiği hususunda bilim insanlarının mutabık olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla; bilim insanlarının, oluşturdukları eserlerde başkalarının yararlanmasına katkı sağlayabileceği gayelerinin olduğu düşünüldüğünde; söz konusu

²⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat>.

katkıların belirli etik kurallara riayet edilmesi gerekeceği neticesinden hareketle; eser sahiplerinin, akademik manadaki bilimsel çalışmalarında alıntı ya da atıf yapılan kaynakların açıkça belirtilmesi ve başkalarının fikir ya da düşüncelerini kendi şahsından ayırt etmeye dayanan düşünceleri kapsamı gerekmektedir. Şayet bu şekilde davranılmadığında; etik ihlallerinin meydana gelmesi kaçınılmazdır. Bu kapsamda intihalin; bilimsel etik ihlalinin bir nevisi olduğu bilinmektedir.

Teknolojik anlamdaki ilerlemelerin, gelişmelerin ve internet kullanımının da yaygınlaşmasıyla birlikte; çok sayıda öğrencilerimizin ödevlerinin ve akademisyenlerimizin tezlerinin, proje ya da bilimsel eserlerinin intihal eylemi olarak değerlendirilebileceği aşikardır. İntihalin ise; akademik literatürlerde yapılan hırsızlık ya da etik dışı eylemler kategorisinde değerlendirilerek “aşırma, çalma, yağmalama”; aşırmanın da, “başkalarının yayınlarından ilgili bölümlerin ya da kısımların alınmasıyla şahsına münhasır gibi gösterilmesi” anlamlarına geldiği savunulmaktadır. Dolayısıyla; intihal eylemi ile korunmak istenen hukuki yararın veya değer, eser sahiplerinin fikirlerine ya da sanatlarına dayanan mali ve manevi haklarına zarar gelmemesi olduğu anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili mevzuat hükümleri ihlal edildiğinde; eser sahiplerinin umuma arz ve adın belirtilmesi yönündeki mali haklarına; kişilik haklarının zedelenmesi açısından ise manevi haklarına hanel getirildiği görülmektedir.

Mevzuat hükümleri ve yargı kararları incelendiğinde de görüldüğü üzere; “izin alınmaksızın ve kaynak gösterilmeksizin aşırma, çalma ya da yağmalama olarak nitelendirilen eylemin “intihal” olarak tanımlandığı ve “birinci dereceden bilimsel etik ihlali” olarak kategorize edildiği; eserlerin yaratıcılarının özgün fikirlerini yansıtabilmesi açısından, iktibas serbestliği kapsamında kişilerin, ilgili fikir ya da düşüncelerini izah ederken veya ortaya yeni bir eser çıkarırken, önceki eserlerin sahiplerinin izinlerine gerek duymaksızın alıntı yapılması fırsat ya da yetkisine haiz olduğu; ancak, iktibaslarda dahi; sayı ya da ölçü olarak yeni eserlere galip gelmemesinin zorunluk teşkil edeceği” ifade edilmektedir. Bu bağlamda kanaatimizce, icazet verilen iktibaslarda dahi; eserin bütününe sahip olmaması ve söz konusu iktibaslara makul ölçüde yer verilmesinden bahisle; ortaya çıkarılan eser ya da ürünün, sahibinin hususiyetini yansıtabilmesi zorunluluğu vurgulanmaktadır.

İntihali önlemek için geliştirilen yazılım programlarından bazılarının ise küreselleşmiş modeller sorunuyla karşı karşıya kalabildiği neticesinde; evrensel standartlarda intihal ve yanlış davranışların önlenmesi amacı ve hizmetine yönelik olması gerektiği vurgulanmaktadır. Aksi halde; mevcut tüm bu durumların, hatalı intihal tespitlerine neden olabileceği ve intihal olmayan durumların intihalmiş gibi görünebilmesiyle birlikte; gerçek intihallerin gözden kaçırılabilmesi ya da göz ardı edilebileceği düşünülmektedir. Bazen, zaman darlığı nedeniyle dergi editörlerinin veya hakemlerin intihalleri, salt mevcut programlarla hızlandırılması şekliyle belirlenerek; eleyebilmek için salt özgünlüğün skalasına bakılarak ilgili kararları verebildikleri; intihal içermeyen makalelerin reddedilebildiği, neticesinde; muhtelif kayıpların yaşanarak bu durumun geri dönüşü muhtemel olmayan zararlar doğurabildiği kanaatine ulaşılabilmektedir. Söz konusu hataları önleyebilmek adına; ilgili yazılım programlarının faydalarının kabul edilebilirliği ile birlikte; yayınların nihai aşamada; kabul veya ret kararının her daim

bir editör ya da hakemlerce üstlenilmesinin ve mevcut değerlendirmelerin, bizzat tüm hususlar dikkate alınarak yapılması gerektiğinin önemi ve Yargıtay kararlarının da bu yönde olduğu ifade edilmektedir (Canzonetta ve Kannan, 2016).

“Bilimsel etik ya da akademik dürüstlüğün; üniversitede yapılan çalışmalardaki değerler bütünü” olduğu ve akademik dürüstlük ilkelerinin ise; “dürüstlük, güvenilirlik, sorumluluk, özgünlük ve saygınlık” olarak ifade edildiği düşünüldüğünde; tüm mevcut hususlar bağlamında; akademik dürüstlüğün, “iyi bir akademik çalışmanın temelini oluşturan bir kavram” olduğundan bahisle; ilkel bir akademisyenin; yapılan bilimsel çalışmalarda özgünlüğü, doğru ve geçerli referansları kullanabilen, eğitim kurumunun akademik dürüstlük politikasını benimseyen, öğrencilerini teşvik edebilen ve öğrencilerine net davranabilen, çalışmalarında önyargılı ya da ayrıcalıklı davranmayan dolayısıyla; eşitlik prensibini benimseyen, eğitici ve öğretici çalışmalarda somut delil ya da argümanlara başvurabilen, akademik dürüstlüğün ihlal edildiği durumlarda gerektiğinde yaptırımlarda bulunmaktan imtina etmeyen ve kurumunun bilgilendirilmesini önemseyen bilim insanı olması gerektiği anlaşılmaktadır (). Bu bağlamda; intihalin, bilimsel etik ihlalleri arasında sayıldığından tereddüt olmadığından bahisle; akademisyenlerimizin bilimsel faaliyetlerini ifa ederken, aleniyet ilkesi kapsamında akademik manada; hüsniyet yani dürüstlük ve iyiniyet kaidelerine uygun davranması beklenilmektedir.

İntihalin, mevzuatlara göre yaptırımlarının incelendiğinde; intihalin, Akademisyenlerimize açısından, “2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’na göre 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’na göre “Kamu Görevinden ve Üniversite Öğretim Mesleğinden Çıkarma” gibi ciddi bir müeyyideyi kapsadığı ve mağdurun rızasının dahi suç unsurunu ortadan kaldırmayacağı; öğrencilerimiz açısından ise ilgili yönetmeliğe göre “bir yıl uzaklaştırma cezaları”nı içerdiği görülmektedir. Ayrıca; 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun ilgili maddelerine göre eser sahiplerinin bu kapsamda; mali ve manevi haklara tecavüz hükümlerini içerdiği, dolayısıyla; eser sahiplerinin, Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunma, maddi ve manevi tazminat davası açabilme yetkisine haiz olduğu” anlaşılmaktadır.

Bu konudaki farklı problemin, ortaya çıkarılan eserlerde, gerçekten intihal eyleminin ya da kastının oluşup oluşmadığının belirlenmesi ya da değerlendirilmesinin gerektiği, örneğin; hukuk, sosyoloji, felsefe gibi sosyal bilimlerde; elbette ki referans göstermek şartıyla; eser ya da yayın ortaya çıkarılırken hangi kaynaklardan yararlanılıp yararlanılmadığına bakılmaksızın kavram ya da terimlerin; ibare, ifade ya da tanımlarının, standart belirli kalıplara haiz olduğu, bu durumun, göz ardı edilmemesi, değiştirilmesinin ise farklı anlam ve sonuçlara mahal verebileceği ifade edilmektedir.

Yine; Akademisyenler hakkında, hukuki dayanaktan veya mesnetten yoksun intihal iddialarının araştırılması, haksız yere kendilerine suç isnadında bulunulmaması; gerçekleştiği düşünülen intihal vakalarında ise, intihal kastının bulunup bulunmadığının tespit edilmesinin, saygınlık ya da itibarlarının korunabilmesi açısından son derece önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Disiplin suçları uygulanırken ise; hukukun evrensel ilkeleri doğrultusunda, şeffaflık, hesap verilebilirlik, öngörülebilirlik, hakkaniyet, kanunilik, hukukun evrensel değerlerine bağlılık ilkelerinin önem arz ettiği bilinmektedir.

İntihalin önlenmesinde ve intihalle olan mücadelede söz konusu eylemi, gençlerin ya da öğrencilerin işleme halinde eğitim, bilinçlendirme, sabır, empati ve benzeri gibi öğretici metotlara başvurulmasının ve eğitim seminerlerinin düzenlenmesinin pozitif yöndeki etkilerinin, yadsınamaz bir gerçek olduğu düşünülmektedir. Akademik camiada da "araştırmalarda, eğitimin önem arz ettiği; etik kuralların ehemmiyeti ve araştırmalarda nicelik ve nitelik şartlarının birlikte değerlendirilmesi" kapsamındaki çalışmaların, intihalin engellenebilmesinde öncü olacağı vurgulanmaktadır.

Arz ve izah edilen bilgiler kapsamında; intihal ve benzeri davranışların oluşmasının, araştırmaların özgünlüğünün zedelenmesinin, hilafına mevcut durumların ya da aksinin savunulmasının, yapılan çalışmaların bilimsel gerçeklikten uzak olması; bilimin ve insanların yanıltılarak, bireylerin ya da akademisyenlerin gerçek manada, toplum için fayda sağlayabilecek kaliteli ve özgün anlamdaki eserleri sağlamaktan yoksun oldukları sonucuna ve algısına neden olabileceği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda; intihalin, üniversitelerin ve bilimin saygınlığının zedelenebileceği; akabinde, telafisi güç ve imkânsız zararları meydana getirebileceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Acun, R. "İnternet ve Telif Hakları", <http://www.abchukuk.com/makale21.html> (Erişim Tarihi: 28/05/2020).

Akgün, B., (2019). "İntihal Kavramı, Anonim Kullanımlar ve Tüm Bunların Karşısında Eser Sahiplerinin Fikri İmzası: Üslup". Ankara Barosu Dergisi, 58-76.

Aksoy, E., (2019). "İntihal Yazı Dizisi Bölüm1: İntihal ve Siber İntihal Kavramına Giriş", <https://dijitalmedyavecocuk.bilgi.edu.tr> (Erişim Tarihi: 25/05/2020).

Al, U., Şencan, İ., (2016). "Bilimsel iletişimin Dikenli Yolları: Makalenin Yayınlanma Süreci Üzerine Bir Değerlendirme", Türk Kütüphaneciliği, 30 (3), 449-470.

Altay, A., (2011). "XVI. Yüzyıl Osmanlı Dünyasında Bir İntihal Örneği: Düsturu'l Mülk-Vezirül Melik ile Şeyhoğlunun Mazrubanname Tercümesi Arasındaki Olağandışı Benzerliğin Analizi", International Periodical for Languages Literature and History of Turkish or Turkic Volume, 6 (2), 177-186.

Anonim., (2019). "İntihal Tespitinde Kullanılan Yazılımlar Ne kadar Güvenilir?", <https://www.enago.com.tr/academy/> Archive: <https://web.archive.org/save/> (Erişim Tarihi: 28/05/2020).

Aral, N., Şahin, S., (2012). Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 1 (3), 55-56.

Ateş, M., (2020). Sahibi Ölen Fikir ve Sanat Eseri Üzerindeki Mali Hakların Mirasçılara İntikali. Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 6 (1), 44-59.

Aydın, İ., (2019). "İntihal ve Türleri Nelerdir?"; <https://slideplayer.biz.tr/slide/>. (Erişim Tarihi: 25/05/2020).

Bakırman, B.D., (2015). "İntihal Suçları", CHKD, 3 (2), 58-75.

Baysen, E., Çakmak, N (2017). "Bilgi Dünyası ve İntihal", <http://bd.org.tr/index.php/bd/article/>, 18 (1), 1-7 (Erişim Tarihi: 27/04/2020).

Bienvenu, M.J., (1970). "Measurement of Marital Communication", The Family Coordinator, 19 (1), 26-31.

Bilgi, N., (2017). "Nitelikli, Ustaca İntihal (Skillful Plagiarism), Bir Örnek Vaka", Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi, III (2), 209-231.

Bill's English., (2015). "We Are Not In Cansas Anymore Teachers: Like It Or Not Use Students New Approach To Writing With Sources"; <https://www.billsenglish.com/blog-> (Erişim Tarihi: 17/05/2020).

Canzonetta, J., Kannan, V., 2016. "Globalizing Plagiarism and Writing Assesment: A Case Study of Turnitin", The Journal of Writing Assessment, 9 (2) (<http://journalofwritingassessment.org/article.php?article=104> (Erişim Tarihi: 25/05/2020)).

Çaparlar, C.Ö., Dönmez, A., (2016). "Bilimsel Araştırma Nedir, Nasıl Yapılır?, Türk Anaesthesiol Reanim", 44,212-8. DOI 10.5152/TJAR.2016:34711.

Cengizhan, C., "Akademik Etik ve İntihal", Least Publishable Units. www.cahitcengizhan.com/akademik-etik-ve-intihal (Erişim Tarihi: 13/05/2020).

Ceritoğlu, S.F., (2009). Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İntihal ve Esinlenme. Seçkin Yayıncılık.

Çetinkaya, E.K., Şimşek, C.L., Çalışkan, H., (2013). "Bilim Ayrımı İçin Bir Ölçek Uyarlama Çalışması", Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3 (2), 31-43.

Charles, M (2006-2007). "Language Matters In Global Communication", Article Base On Ora Lecture, October, 261-280. <https://pdfs.semanticscholar.org/> (Erişim Tarihi: 17/05/2020).

Demir, N.K., (2018). "Bilgi Tarihi ve Bilginin Eğitimdeki Yeri", Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 16 (63), 11-23.

Demiray, U., Gürcan, H. İ., (2005). "Yayın Etiği Bağlamında Elektronik Yayınlarda Karşılaşılan Sorunlar ve

Çözüm Önerileri”, Selçuk Üniversitesi Dergisi, 4 (1), 5-10.

Demircioğlu, M.D., (2014). “İdari Yargı Kararları Çerçevesinde Bilimsel Yayın Etiği Soruşturmaları”, Ankara Barosu Dergisi, (4), 329-362.

Dener, H.I., (2006). “Bilimsel İletişim ve Bilgi Yönetimi Hakkında”, Bildiri, 1-17, <http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/> (Erişim Tarihi: 09/05/2020).

Dhammi, I.K., Haq, R. U., (2016). “What Is Plagiarism and How to Avoid it?. Indian Jorthop”, Nov-Dec; Indian Journal of Orthopedics, 50 (06), 581-583. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/> (Erişim Tarihi: 17/05/2020).

District, K., (2014). “English Teachers Perceptions and Practices of Information and Communication Technologies (Icts) In”, International Journal of Academic Research In Education and Review, 2 (10), 251-258.

Erbay, A., (2009). “Bilim ve İdeoloji: Tekniğin İktidarı”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11 (2), 1-11.

Erdem, A.R., (2012). “Bilim İnsanı Yetiştirmede Etik Eğitimi”, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2 (1), 25-32.

Erdoğan, İ., (2006). “Medya ve Etik: Eleştirel Bir Giriş”, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 23, 1-26.

Erol, N.Ş., (2008). Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, 3. Basım, Ankara.

Erel, N.Ş., (2009) Türk fikir ve Sanat Eserleri Hukuku. Yetkin Yayınevi, s. 51-52.

Fazilatfar, A.M., Elhambakhsh: E., Allami, H., (2018). “An Investigation of The Effects on Citation Instruction Avoid Plagiarism In Efl Academic Writing Assignments”, Sage Open, 1-13. DOI: 10.177/2158244018769958.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (1951). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat> (Erişim Tarihi: 08/06/2020).

Gören, Y., Yalım, N.Y., (2015). “Ulusal Hemşirelik Dergilerinin Araştırılması ve Yayın Etiği Politikalarının Dergi İnternet Siteleri Üzerinden İncelenmesi”, Türkiye Biyoetik Dergisi, 2 (2), 137-154. <https://www.journalagent.com/tjob/pdfs/> (Erişim tarihi: 10.06.2020).

Gözler, K., (2013). Örnekleriyle Usulsüz Alıntı Sorunu. <https://www.anayasa.gen.tr/uas-s-1-58.pdf> (Erişim Tarihi: 20/06/2021).

Güçükoğlu, B., Reis, Z.A., (2014). "Türkiye'de ve Dünyada İntihalin Yaptırımları", Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, https://ab.org.tr/ab14/kitap/gucukoglu_reis_ab14.pdf, 189-197 (Erişim Tarihi: 13/05/2020).

Hafizoğulları, Z., (1999). "Fikir ve Sanat Eserlerinin Cezai Himayesi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 48 (1-4), 1.

Hannaford, T., "Fighting Plagiarism With Empathy", www.academia.edu/6529637/ (Erişim Tarihi:17/05/2020).

İlgili, Ö., (2017). "Bilimsel Yanıltmalar, Yayın Etiği İhlalleri, Yazarlık Hakkı, Editöryel Etik", <http://www.deontoloji.hacettepe.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 21/05/2020).

İlkılıç, İ., "Bilimsel Çalışmalarda İntihalin Önemi ve Etik Açısından Değerlendirmeler", <http://cdn.istanbul.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 13/05/2020).

İnan, M., (2012). Yayın Etiği. Çocuk Cerrahisi Dergisi, 26 (1-), 1-3.

İnci, O., (2015). "Bilimsel Yayın Etiği", Türk Kütüphaneciliği, 29 (2), 282-295.

Karpati, L., (2017). "The Use of Communication Stragies In English Language Education", International Journal Of Humanities and Social Development Research, 5-11. <https://www.researchgate.net/publication/> (Erişim Tarihi: 17/05/2020).

Kaynak, S., Koç, S., (2015). "Telif Hakları Hukukunun Yeni Macerası: Sosyal Medya", Folklor Edebiyat Dergisi, 21 (83), 389-410.

Köklü, N (2007). "Aşırımı Önlemek", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Türk Psikoloji Bülteni, 41, 20-26.

Köksal, M. F., (2020). "Bilim Dünyamızın Kanayan Yarasında Yeni İcatlar veya Adı Konulmamış Yayın Etiği İhlalleri", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20 (1), 209-218.

Kolaylı, Z.C., (2019). "Türk Özel Hukuk Sisteminde İntihal", Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1-125.

Küçükali, R., Akbaş, H., (2017). "Bilimsel Bilginin Elde Edilmesinde Yaratıcı Zeka", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21 (3), 779-792.

Li, Y., (2013). "Text-Based Plagiarism In Scientific Publishing: Issues, Devolepments and Education", Sci English Ethics, 19, 1241-1254. DOI: 10.1007/S119948-012-9367-6.

Louliola, L., Salminen, A., Kankaanranta, A., (2011). "Professional Communication in a Global Business Context: The Nation of Global Communicative", IEEE Transactions on Professional Communication, Special Issue on Professional Communication in Global Context, September, 54 (3), 244-262.

Merdivan, F., (2014). Manevi Hakların Ölümünden sonra Kullanılması ve Yakınların Dava Hakkı. Fikri ve Mülkiyet Hakları Dergisi, 1 (3), 94-144.

Milosavljevic, N., Antic, Z (2015). "Medical English Genres Indispensable Tool For Effective Academic and Professional Communications", Scientific Journal of The Faculty of Medicine, 32 (1), 77-81.

Nal, T., Suluk, C., Karasu, R., (2017). Fikri Mülkiyet Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Eylül, 2017, 44-45.

Onat, H., Bilgi, "Bilim ve Bilimsel Yöntem", <https://acikders.ankara.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 27/04/2020).

Öz, E., (2019). "Akademik Dünyada İntihal Savaşları mı Başladı?", <https://www.cnnturk.com/yazarlar/> (Erişim Tarihi: 14/05/2020).

Özen, A.E., (2012). "Bilimde ve Edebiyatta İntihal", www.academia.edu/35247275/ (Erişim Tarihi: 13.05.2020).

Özgenç, İ., (2016). "Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler", Seçkin, Ankara, s.156.

Özkaya, A., Güner, Ö., (2019). "Bilimsel Paylaşım Yapan Sosyal Medya Hesaplarında Etik ve İntihal Araştırması", Avrasya Sosyal ve Ekonomik Araştırma Dergisi, 6, 37-45.

Öztan, F., (2008). Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu, Turhan Kitapevi, Ankara.

Öztürk, K., (2015). "Referans ve İntihal: Bir Açık Bilim Alıntısına Dair Notlar", <https://plagiarism-turkish.blogspot.com/> (Erişim Tarihi: 27/04/2020).

Piller, İ., (2017). "Intercultural Communication: A Critical İntroduction", <https://books.google.com.tr/books?>, 1-226 (Erişim Tarihi: 17/05/2020).

Polat, C., (2006). "Bilimsel Bilgiye Açık Erişim ve Kurumsal Açık Erişim Arşivleri", Journal of Sociel Sciences, 6 (37), 53-80.

Sarı, O., (2020). Yapay Zekanın Türk Fikir ve Mülkiyet Hukukuna göre Korunması. İzmir Barosu Dergisi, Ocak, 2020, 53-116.

Soysal, T., (2019). "Basılı Yayınların Telif Hukuku Kapsamında Bağlantılı Hak Niteliği ve Bu Yayınların A.B.'nin Dijital Tek Pazarda Telif Hakları Çerçevesinde Korunması", TFM, 5 (2).

Streefkerk, R (2019). "Type of Plagiarism", <https://www.scribbr.com/plagiarism/types-of-plagiarism/> (Erişim Tarihi: 17/05/2020).

- Tekinalp, Ü.**, (2012). Fikri Mülkiyet Hukuku. 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- Tetikçi, İ.**, (2017). Resim Sanatında Kopya, Taklit ve Esinlenme. İdil Dergisi, 6 (36), 2273-2290.
- Tonta, Y.**, (2009). "İntihal, Aşırma, Çalma ve Kopyalama", <http://yunus.hacettepe.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 27/04/2020).
- Toprak, Z.**, (2017). "Türkiye'de Akademik Yazı: İntihal ve Özgünlük", Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi, 34 (2), 1-10.
- Uçak, N.Ö., Al, U.**, (2009). "Bilimsel İletişimin Zamana Göre Değişimi", Bilgi Dünyası, 10 (1), 1-22.
- Uçak, N.Ö., Birinci, H.G.**, (2008). "Bilimsel Etik ve İntihal", Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 22 (2), 187-204.
- Ülman, Y.I.**, (2006). "Bilimsel Yayın Etiği, Örneklerle Bilimsel Yanıltma Türleri", İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Eğitim Programı, 49-61.
- Ünal M., Toprak, M., Başpınar, V.**, (2012). Bilim Etiğine Aykırı Davranışlar ve Yaptırımlar: Sosyal ve Beşeri Bilimler İçin Bir Çerçeve Önerisi. Orta Doğu Amme İdaresi Dergisi, 45 (3), 59-80.
- Uslu, R.**, (2019). Alıntıda Hukuka Uygunluk Kriterleri. Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi, 68 (4), 915-960.
- Usta, A.**, (2019). "Evreleri İle Bilimsel Araştırma Süreci ve Raporlaştırılması", Assam International Refereed Journal, 6 (13), 85-101.
- Yalın, R** (2008). "Bilimsel Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır?", 24 (2), <https://www.turkjsurg.com/> (Erişim Tarihi: 10/06/2020).
- Yaman, D.**, (2010). "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Bir Eserden Kaynak Göstermeksizin İktibasta Bulunma Suçu", 9 Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel S.
- Yaşar, E.**, (2018). "Akademik İntihal Nedenleri ve Çözüm Önerileri", Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi, 1(1), 34-44.
- Yaşın, C.**, (2012). "İletişim Araçlarının Bilgi Bilimsel Temelleri: Bilimsel Bilginin Bilinebilirliği Üzerine", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 0 (27), 251-292.
- Yavuz, L.**, (2007). Eser Sahiplerinin Eserini Kamuya Sunma Hakkı (FSEK) madde 14 ve Manevi Hakların 3. Kişiler ve Eser Sahiplerinin Yakınları Tarafından Kullanılması (FSEK madde 19), Yargıtay Dergisi, 33 (1-2), 59-70.
- Yavuzdoğan, S.**, (2017). "İdari Yargı Kararlarından Hareketle İntihal", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8 (1), 225-254.

Yenidünya, C., (2007). "5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Maddi ve Manevi Haklara Tecavüz", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10 (3-4), 240.

Yüksek Öğretim Kanunu (1981). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat>. (Erişim Tarihi: 08/06/2020).

Yüksel, M., (2015). "Etik Kodlar", Ahlak ve Hukuk. Hacettepe Fakültesi Dergisi, 5 (1), 9-26.

Zrnc, A., Lavbic, D., (2018). "Social Network Aided Plagiarism Detection", British Journal of Educational Technology (BJET), 48, 113-128. <https://arxiv.org/pdf/1807.02830.pdf> (Erişim Tarihi: 25/05/2020).

"5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun", <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat> (Erişim Tarihi: 08/06/2020).

"Bilimsel Dergilere Gönderilen Makalelerde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar, Özgünlük Ölçütleri", <http://journals.tubitak.gov.tr/genel/brosur.pdf> (Erişim Tarihi: 28/05/2020).

"İntihal Nedir?", <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0ntihal>.(Erişim Tarihi: 27/04/2020).

"İntihal Nedir?", www.ueam.metu.edu.tr/intihal (Erişim Tarihi: 27/04/2020).

"Telif Hakkı Nedir?", <http://www.telifhaklari.gov.tr/Telif-Hakki-Nedir> (Erişim Tarihi:

28/05/2020).

"Tübitak Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği", <https://www.tubitak.gov.tr/tubitak> (Erişim Tarihi: 28/05/2020).

"Üniversiteler Arası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi", <http://www.uak.gov.tr/yonetmelikler/> (Erişim Tarihi: 28/05/2020).

"Verbatim Plagiarism Nedir?", <https://academicintegrity.unimelb.edu.au/> (Erişim Tarihi: 25/05/2020) (12), 1558.

"İntihal Nedir?", <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/intihal-nedir-> (Erişim Tarihi: 27/04/2020).